

Silje Sprakehaug

Barnet i teksten

**En tekstanalytisk undersøkelse om fremstillingen av barn i
barneverntjenestens enkeltvedtak**

Masteroppgave i Barnevern

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag

Sammendrag

Kunnskap om barn og barnevernfaglige tekster viser oss at det er stor variasjon i hvordan barn synliggjøres i tekster. Det meldes også om behov for kunnskap om barneverntjenestens hjelpetiltak og hvilken funksjon de har. I den forbindelse trengs det mer kunnskap om de barn som mottar hjelpetiltak. Et tema som jeg i denne studien vil belyse nærmere.

Med enkeltvedtak som empirisk analysemateriale undersøker jeg hvordan barn som får hjelpetiltak fremstilles i barneverntjenestens enkeltvedtak. Beskrivelser av barn fremheves og det søkes mot en utvidet fremstilling av barnet. Formålet med studien er å se nærmere på hva dette kan fortelle om hvilken forståelse av barn barneverntjenesten konstruerer frem ved innvilgelse av hjelpetiltak.

Teorigrunnlaget for analysen knyttes til sosial konstruktivisme, inspirert av Ian Hacking (1999) sin forståelse, samt Peter Berger og Thomas Luckmann (2000) sine begreper om eksternalisering, objektivisering og internalisering. Hensikten er å belyse hvordan disse begrepene kan illustrere kompleksiteten ved et enkeltvedtak som produseres innenfor en bestemt kontekst, en bestemt tid, en bestemt person og med en bestemt hensikt. Videre fremheves utviklingspsykologien som sentralt for hvordan barn forstås.

Det empiriske materialet for studien, tekstene, analyseres ved bruk av en narrativ tilnærming. Som analysestrategi og for å belyse problemstillingen benyttes Christopher Hall (1997) sitt begrep om narrativt puslespill. Studien baserer seg på 20 ulike enkeltvedtak for aldersgruppen 0-6 år.

Analysen er delt inn i to deler. Første del ser på beskrivelser av barn alene ved bruk av tre ulike kategorier. Kategoriene beskrives som barns handlinger, barns emosjonelle uttrykk og barns utvikling. Andre del baserer seg videre på første del, men da i lys av hvordan en utvidet fremstilling og forståelse av barnet skaper nye kategorier. Analysen har vist hvordan fremstillingen og forståelsen av barn får en annen og utvidet dimensjon når det søkes etter tekstens narrative puslespill. Det tenderer til at barns handlinger knyttes til barnets livssituasjon, at voksnes ansvar for barnets psykiske helse fremheves ved beskrivelser av barns emosjonelle uttrykk, og at barns utviklingsvansker utgjør et varsel og et ekstra krav fra foreldrene.

Abstract

Knowledge about children and child welfare in academic texts show large variations in to what extent children are made visible in texts. There has been reported a need for knowledge about how Child Welfare Services can help and what functions they fulfill. Hence, more knowledge about the children receiving help measures is needed. A topic I will investigate in this study.

Individual decisions form the empirical material for analysis in order to examine how children receiving help are depicted in these. Descriptions of children are emphasized, and there is a search towards an extended presentation of the child. The aim of the study is to look closer at what information this reveals about what kind of understanding of children Child Welfare Services construct by granting help measures.

The theoretical foundation of the analysis is linked to social constructivism inspired by Ian Hacking's (1999) understanding, together with Peter Berger and Thomas Luckmann's (2000) concepts about externalization, objectification and internalization. The object is to shed light on how these concepts illustrate the complexity of individual decisions produced within a certain context, a certain time and with a certain intention. Furthermore, developmental psychology is emphasized as a central aspect in understanding children.

The texts forming the empirical material are analyzed using a narrative approach. Christopher Hall's (1997) concept of the narrative puzzle is used as a strategy of analysis in order to shed light on the thesis statement. The study is based on 20 different individual decisions for children aged 0-6.

The analysis is divided into two parts. Part 1 looks at descriptions of children alone using three different categories. The categories are described as children's action, children's emotional expressions and children's development. Part 2 is based on Part 1, but focuses on how an expanded presentation and understanding of the child leads to new categories. The analysis has showed how the depiction and understanding of children get a different and enlarged dimension when looking at the narrative puzzles in the texts. There are tendencies showing that children's actions can be linked to the child's circumstances of life, that the adults' responsibility for the mental health of the child is emphasized by descriptions of children's emotional expressions, and that children's developmental problems form a warning and an additional demand from the parents.

Forord

Det nærmer seg slutten av prosjektet og målet er innen rekkevidde. I den forbindelse vil jeg rette en stor takk til de som har bistått med at jeg skulle få dette til.

Først og fremst takk til min veileder, Jan Storø. Du har bidratt med viktige spørsmål og kommentarer som har åpnet for gode refleksjoner underveis i prosessen.

Takk til de ulike barneverntjenester som har tatt seg tid til å bistå med det empiriske materialet for studiet. Dere har gjort det mulig for meg å gjennomføre prosjektet. En stor takk til dere!

Takk til min kjære kollega, Randi. Du har gitt meg gode innspill til oppgaven, motivert meg når jeg trenger det og tatt deg til tid til å lese korrektur. Videre en stor takk til Ragnhild som har bidratt med den engelske oversettelsen.

Til slutt en takk til min kjære mamma, Ruth. Takk for du alltid er der med støtte og oppmuntring når jeg trenger det, og gjør det mulig for meg å nå mine mål.

Oslo, Mai 2016.

Silje Sprakehaug

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Abstract	2
Forord	3
1.0 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for valg av tema	8
1.2 Problemstilling og avgrensing av oppgaven	9
1.2.1 Barns fremstilling og barnets perspektiv i enkeltvedtak	10
1.2.2 Å konstruere frem forståelser av barn	10
1.3 Tidligere og aktuell forskning	11
1.4 Barnevernloven § 4-4 som enkeltvedtakenes ramme	12
1.4.1 Særlig behov	12
1.4.2 Barnets beste	13
1.4.3 Frivillige hjelpetiltak etter § 4-4 andre ledd.	13
1.5 Hva er et enkeltvedtak?	14
1.6 Oppgavens struktur	15
2.0 Teori og vitenskapelig virkelighetsforståelse	16
2.1 Forståelse av konstruksjon og virkelighet	16
2.1.1 En moderat fortolkning	17
2.2 En dialektisk tankegang	18
2.1.1 Eksternalisering	19
2.2.2 Objektivisering	20
2.2.3 Internalisering	22
2.3 Enkeltvedtak som eksternaliserende, objektiviserende og internaliserende	23
2.4 Utviklingspsykologi og forståelse av barn	24
2.4.1 Samspill som nødvendig for utvikling	24
2.4.2 Støtte til utvikling	25
3.0 Metode, empiri og analysestrategi	26
3.1 Enkeltvedtak som analysemateriale	26
3.1.1 Utvalg	27
3.1.2 Anonymisering	27

3.1.3 Tillatelse.....	28
3.1.4 Etikk og bruk av sensitiv informasjon	28
3.2 Tekstanalyse som metode.....	28
3.2.1 Strategi for tolkning og analyse av tekst.....	29
3.2.2 Validitet og reliabilitet i tekstdokument	29
3.2.3 Å dekonstruere en tekst.....	30
3.3 Analysestrategi- en narrativ tilnærming	31
3.3.1 Narrativt puslespill.....	32
4.0 Analyse- Beskrivelser av barn.....	34
4.1 Beskrivelser av barn og valgte kategorier	34
4.2 Å gjøre- barns uttrykk gjennom handling.....	35
4.2.1 Beskrivelsene som det første bildet av barnet.....	35
4.2.2. Barnets handlinger i en barnevernfaglig kontekst	36
4.2.3 Språket kategoriserer	37
4.2.4 Teksten konstruerer gjennom dialog.....	37
4.2.5 Fortellingen får en mening.....	38
4.2.6 Forståelsen av barnets handlinger avhenger av leseren	39
4.2.7 Beskrivelser som barns særlige behov	40
4.3 Å føle- barns emosjonelle uttrykk	41
4.3.1 Beskrivelser av barn som forsvarsløs	41
4.3.2 Barns fremstilling forteller om en barnevernfaglig organisasjon	42
4.3.3 Barn som symptombærer	43
4.3.4 Språket gir en visuell effekt	44
4.3.5 Barns følelser har en betydning	45
4.3.6 Nåtiden har en verdi.....	46
4.4 Å være- barns utvikling	47
4.4.1 Risiko finnes ved utvikling	47
4.4.2 Barnet blir hjelpetrengende.....	48
4.4.3 Hendelsene settes i en sammenheng	49
4.5 Oppsummering	50
5.0 Analyse- En utvidet fremstilling og forståelse av barnet	51
5.1 En utvidet fremstilling skaper nye kategorier.....	51

5.2 Jeg gjør fordi- barns handlinger og deres livssituasjon	52
5.2.1 En utvidet fremstilling forstørrer bildet av barnet	52
5.2.2 Når sosialarbeideren er den autoriserte leser	53
5.2.3 Språket og konteksten har en betydning	54
5.2.4 Når fremstillingen av barna konstrueres	55
5.2.5 Å synliggjøre barn i enkeltvedtak	56
5.3 Jeg føler fordi- barns følelser og hjelp til regulering	57
5.3.1 Forsvarsløse barn skal beskyttes	58
5.3.2 Beskrivelser av barn vurderes	58
5.3.3 Symptomer og hva de betyr	60
5.3.4 Ved at visuelle bilder forklares trer meningen frem	61
5.3.5 Barns psykiske helse	62
5.3.6 Behovet er aktuelt	63
5.4 Jeg trenger fordi- barns utvikling og særlige behov	64
5.4.1 Risiko ved utvikling må reduseres	64
5.4.2 Barn, barnevern og forebygging	65
5.4.3 En god utvikling må sikres	66
5.5 Oppsummering	66
6.0 Oppsummering og diskusjon	68
6.1 Endringer av barns handlinger krever endringer av deres livssituasjon	68
6.2 Ansvar for barns psykiske helse	69
6.3 Kunnskap om barns utvikling og foreldrenes omsorgskapasitet	70
6.4 Avslutning	71
Litteraturliste	72
Vedlegg 1- Tilbakemelding fra Norsk samfunnsvitenskapelig tjeneste (NSD) ..	76
Vedlegg 2- Informasjonsskriv	78

1.0 Innledning

Denne studien vil handle om barns fremstilling i enkeltvedtak utarbeidet i ulike kommunale barneverntjenester. Enkeltvedtakene utgjør det analytiske tekstmaterialet for studien. Jeg vil fokusere på enkeltvedtak hvor barn får innvilget hjelpetiltak og gjøre en tekstanalyse av hvilke forståelser av barn som synes konstruert frem i vedtakene.

Barneverntjenesten sine oppgaver er mangfoldige. De gjenspeiler ulike prosesser som barn tilknyttet barnevernet er i til enhver tid. Alt fra den første kontakt, fra undersøkelse til oppfølging gjennom tiltak både i og utenfor hjemmet. Felles for de ulike prosessene er at de omhandler arbeid med barn og familier basert på et lovverk og dens rammer. Det er arbeid hvor kontakt og dialog med mennesker uttrykkes gjennom tekst. Gjennom hele forløpet blir barnet beskrevet og fremstilt i ulike dokumenter. Hvert enkelt dokument blir en del av flere tekster som til sammen utgjør ett barns barnevernshistorie. Tekster blir derfor en viktig del av barnevernets arbeid. Til sammen danner dette grunnlaget for hvorfor jeg ønsker å studere en del av barnevernets tekster nærmere.

Det er, slik jeg ser det, ikke lett å verken skrive eller analysere tekster hvor lite skal fortelle om mye. For når er en barnevernfaglige tekst god eller ikke, og hvem har rett til å definere det? Jeg har valgt å ta med Fjellby (2007) sitt dikt for å illustrere det kaotiske som kan oppstå når en tekst skal nå ut til flere. Selv om dette ikke er rettet direkte mot barnevernsarbeid i seg selv gir det et humoristisk bilde av det som for skrivere av en eller annen tekst kan oppleves som er utfordring.

*«For den som skriv tekstar
melder det seg etter kvart eit personleg problem
Skal han skriva slik
at alle vil skjøna det,
eller skal han skriva slik
at han sjølv kan skjøna
kvifor han skriv.»*

«Innvikla utvikling» av Johan Fjellby (2007).

I denne studien vil jeg utforske hvordan både skrivere og lesere kan ha en betydning for teksten.

Jeg vil i dette kapittelet redegjøre for valg av tema og problemstilling, avklare begreper og temaets aktualitet. Videre følger en beskrivelse av relevant lovverk før oppgavens struktur videre utdypes.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Valg av tema og problemstilling har for meg vært en lengre prosess, men hvor jeg til slutt endte opp der hvor jeg startet. Jeg har i flere år selv jobbet som saksbehandler i barneverntjenesten, da særlig med oppfølging av hjelpetiltak, og har derfor vært usikker på om dette var et område jeg ville bevege meg inn i ved denne oppgaven. Jeg kom likevel frem til at mitt engasjement og interesse for dette området ble en viktig motivasjon for prosjektet, og dermed sentralt for studien.

Barnevernet er til stadighet gjenstand for drøfting og ulike ledd av barnevernets oppgaver er til ulike tider i søkelyset. De siste årene har både politikere og forskere rettet fokus mot barnevernets hjelpetiltak og satt spørsmålsteget rundt hvorvidt barnevernets hjelpetiltak bidrar til å hjelpe de barn som faktisk trenger det. Flere forskningsprosjekter søker å belyse dette tema. Christiansen mfl. (2015, 7) tar utgangspunkt i at en økende andel av barn og unge i Norge i de siste 20 årene fått hjelp av barnevernet, og hvor dette igjen gjenspeiler et stort antall av barn som mottar hjelpetiltak. Formålet med deres prosjekt var å øke kunnskap om barnevernets mest brukte hjelpetiltak. Regjeringen oppnevnte for noen år tilbake et ekspertutvalg som skulle gjøre en utredning av hvordan det biologiske prinsipp synes anvendt i barnevernet (NOU 2012:5). Selv om det her var det biologiske prinsipp som skulle utredes ble hjelpetiltakenes innhold drøftet, hvilke hjelpetiltak hjelper til hva, og om foreldre i større grad bør pålegges hjelpetiltak eller ikke. Flere barneverntjenester har også innført den såkalte «kvello-modellen» som, ifølge Kvello, skal bidra til at barneverntjenesten tydeliggjør sine vurderinger og iverksetter riktige hjelpetiltak for de barn som trenger det (Kvello 2010).

Barnevernets tekster og dokumenter er viktig for å synliggjøre barnevernets oppfølgingsarbeid, men det er også gjennom tekster et barns historie blir fortalt. Tekstene danner også grunnlag for forskning, kunnskap og tiltak. Det er gjort flere studier hvor også barnevernets tekster undersøkes. Gjennom sin doktorgrad rettet Engebretsen (2007) fokus på hvordan barnevernets språk hadde betydning for hvordan klienten opplevde å bli hørt eller ikke. Gording Stang (2007) derimot drøftet i sin doktorgrad hvordan barns rettsstilling synes fremstilt i hjelpetiltaksaker. Engebretsen (2007) fremhevet også problemstillinger knyttet til hvem teksten faktisk retter seg mot og hva det gjør med teksten. Enkeltvedtak, som er det analytiske materiale for denne studien, kan i barnevernfaglig kontekst sies å ha flere ulike

mottakere. Eksempelvis familien/barnet, sosialarbeidere og mulige overmottakere. Dette vil utdypes nærmere senere i oppgaven. Likevel nevner jeg det allerede nå for å vise til utfordringen rundt hvordan tilstedeværelsen av ulike mottakere kan gjenspeile seg i barneverntjenestens sine saksdokumenter. Når barns fremstilling i enkeltvedtakene analyseres blir det viktig å ha med seg mulige flertydigheter som kan tre frem i en slik tekst.

1.2 Problemstilling og avgrensning av oppgaven

Min interesse for barnevernets hjelpetiltak og barnevernets tekster har ledet frem til følgende problemstilling:

Hvordan fremstilles barn som får hjelpetiltak i barneverntjenestens enkeltvedtak, og hva kan dette fortelle om hvilken forståelse av barn barneverntjenesten konstruerer frem ved innvilgelse av hjelpetiltak?

Denne studien vil jeg rette mot tekster som handler om barn som mottar frivillige hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4 første og andre ledd. Det vil si barn som bor hjemme både med mor og far, eventuelt bare mor eller far. Barnevernloven § 4-4 tredje til sjette ledd inngår også som en del av barnevernets frivillige hjelpetiltak. De skiller seg likevel fra barnevernloven § 4-4 andre ledd og berører eksempelvis tema som pålegg om hjelpetiltak. Ved denne studien vil derfor ikke barnevernloven § 4-4 tredje til sjette ledd bli diskutert eller lagt betydelig vekt på videre. Jeg vil gjennomgående i oppgaven bruke betegnelser som at barnet får eller mottar hjelpetiltak. Dette uavhengig om det er snakk om hjelpetiltak som retter seg direkte mot barnet eller indirekte, eksempelvis ved veiledning til foreldre. Jeg gjør dette for å fremheve at de hjelpetiltak som vedtas alltid skal knyttes til det barnet det gjelder.

Enkeltvedtakene som denne studien baserer seg på omhandler barn frem til skolealder. Jeg har valgt å stille forskningsspørsmål med ønske om at det skulle bidra til å bedre belyse problemstillingen og nyttes som verktøy i det analytiske arbeidet. Jeg stilte følgende forskningsspørsmål:

- Hvordan beskrives barna i enkeltvedtakene?
- Hvilke forståelser av barn konstruerer skriveren frem i teksten?
- Hva kan det fortelle om hva skriveren legger vekt på?
- Hva kan dette fortelle om hvilke barn som får innvilget hjelpetiltak?

1.2.1 Barns fremstilling og barnets perspektiv i enkeltvedtak

Det er tekster om barn frem til skolealder som analyse materialet består av. Aldersgruppen er valgt ut for å tydeliggjøre utvalget, men også for å få et innblikk i hvorvidt barn i denne aldersgruppen i større grad ble beskrevet av andre enn barnet selv. Det er de minste barna fra 0-6 år det her er snakk om. Barns rettigheter til deltakelse i egen sak og hvordan dette gjøres drøftes stadig. Gording Stang (2007, 293) viser til hvordan barna i hennes studiemateriale bare ble beskrevet i 28 av de 172 vedtakene hun satt med. At barn fremstilles i enkeltvedtak er derfor heller ikke gitt vil fremkomme. Likevel viser Gulbrandsen, Seim og Skjær Ulvik (2012, 59) til hvordan studier som omhandler barns deltakelse i barnevernet finner at det å medvirke i beslutningsprosesser ofte står i fokus. Barns innflytelse på en beslutningsprosess burde derfor fremkomme i et enkeltvedtak. Flere forskere har undersøkt om barnet blir snakket med og dette fremkommer i barnevernets saksdokument. Blant annet Skauge (2010) som i sin studie gjennomgikk saksmapper for til sammen 100 barn i alderen 7-10 år hvor 50 saker var fra år 2000 og 50 saker var fra år 2009. Funnene viste at barna og deres behov var mer omtalt i saksdokumenter fra 2009, men hvor barna syntes i mindre grad å være inkludert i selve prosessen enn i saksdokumentene fra 2000.

Jeg vil i denne studien analysere barns fremstilling i vedtakene uavhengig av om det er snakk om av andre voksne eller barnet selv. Hensikten vil være å se på hvilke forståelser av barn som trer frem gjennom vedtakene. I studien vil jeg ikke få svar på hvordan barns deltakelse i en slik beslutningsprosess blir gjennomført. Derimot vil jeg kunne si noe om hvordan barnet fremstilles, herunder hvordan barnet blir sett. Gording Stang (2007, 292) fremhever at det i barnevernets saksdokumenter vil fremkomme om barn blir sett eller ikke ved at barnet både beskrives utenfra i form av atferd, fysisk og psykisk helse beskrives, men også innenfra hvor barnets egne følelser, meninger og opplevelser fremgår. Når jeg videre i oppgaven omtaler barnets perspektiv vil dette være relatert til hvordan barn blir sett gjennom saksdokumenter og må ikke settes i sammenheng med barns deltakelse i egen barnevernssak.

1.2.2 Å konstruere frem forståelser av barn

I problemstillingen stilles det spørsmål rundt hvorvidt analysen kan fortelle noe om hvilke forståelser av barn barneverntjenesten konstruerer frem i enkeltvedtak. Ved å stille dette spørsmålet gis det uttrykk for en konkret vitenskapelig holdning som vil prege denne studien. Järvinen og Mik-Meyer (2003, 17) trekker frem hvordan språk kan bære preg av en analogisk tenkning. Med analogisk tenkning menes det at konstruksjoner skjer ved at sosialarbeideren sammenligner klientens opplysninger med de problemkategorier som allerede finnes i en gitt

institusjon. Konstruksjon blir dermed noe som bygges opp gjennom en prosess, gjerne ved bruk av språk, men som også preges av institusjonelle rammer. De ordvalg vi velger vil kunne påvirke holdningen til de mennesker vi snakker om, og derfor vil de ordene vi velger kunne ha betydning for dem som blir omtalt (Ilstad, Haldar og Engebretsen 2010, 271). Kvello (2010, 18) fremhever hvordan barnevernet handler om å verne om de mest utsatte barna og at barnevernet derfor ikke er for barn flest. Et element som blir viktig når jeg i denne studien tar utgangspunkt i at forståelser av barn kan konstrueres gjennom tekster i barnevernet. Bakgrunnen for dette utgangspunktet utdypes nærmere i kapittel 2 om teori og vitenskapelig virkelighetsforståelse.

1.3 Tidligere og aktuell forskning

Om barn blir hørt og om barns stemme synliggjøres i barneverntjenesten sine tekster har, som nevnt innledningsvis, fått et økende fokus det siste årene. Det fremheves at barn i saksdokumenter beskrives i stikkordsform hvor det legges vekt på barns atferd og lite om deres egen opplevelse av den situasjonen de befinner seg i (Askeland og Molven 2010, 84). Det diskuteres om hvorvidt barnevernet har mer kontakt med barn enn det som fremkommer i saksdokumenter. Hvilken rolle barnet har hatt i egen sak må derfor tydeliggjøres i dokumenter (ibid). De siste årene har det vært økende forskning knyttet til om barn får riktig hjelp til riktig tid, om hjelpetiltak i barneverntjenesten har en effekt eller ikke. NOU (2012: 5) om bedre beskyttelse av barns utvikling sitt utvalg viser til at barneverntjenesten i 2009 fikk en lovfestet plikt til å jevnlig evaluerer allerede igangsatte hjelpetiltak. Dette for å sikre at hjelpetiltak bidrar til det formålet det er satt til. Kvello (2010) fremhever nødvendigheten av at barnevernet iverksetter hjelpetiltak som retter seg mot kjernevanskene i en familie, og hvor spesifikke tiltak har spesifikke formål. Jobber barnevernet med de barn som faktisk trenger det og bidrar barnevernets hjelpetiltak til å skape en positiv endring både i henhold til barnets særlige behov og særlige behov i hjemmet? Sjøvold og Furuholmen (2015, 239) fremlegger hvordan det må gjøres et grundig arbeid når det skal vurderes hvorvidt foreldre og barn kan hjelpes videre sammen. Dette retter fokus mot hva det er som skal til for å få hjelpetiltak gjennom barnevernet, hva er barns særlige behov, hvordan formidles barns særlige behov gjennom tekst, og herunder hvordan fremstilles barn som er i behov av bistand fra barnevernet. Askeland og Molven (2010, 57) fremhever hvordan dokument skriving innenfor sosialt arbeid på mange måter er et dilemma, da det på den ene siden skal tilpasses et byråkratisk system samtidig som den skal fremheve den individuelle klienten. Barnevernets tekster kan derfor sies å være komplekse, med ulike skrivere og lesere, og med ulike formål.

Et tema også Engebretsen (2007) har rettet fokus mot med å fremheve hvordan språket i barnevernfaglige journaler har en betydning. Jeg vil i denne studien berøre de ovennevnte tema, se på barns fremstilling, enkeltvedtak som tekstdokument, språket, konteksten og hvilken forståelse av barn som trer frem av vedtakene.

1.4 Barnevernloven § 4-4 som enkeltvedtakenes ramme

Barnevernloven § 4-4 legger grunnlaget for enkeltvedtakene, samt de vurderinger og begrunnelser som her legges til grunn. Nettopp derfor kreves det en forståelse av lovverket og hvilke rom for tolkninger og skjønn som her kan oppstå. I følge Christiansen mfl. (2015) foreligger det, med unntak av Stang (2007) og Christiansen (2008), nærmest ingen forskning om formålet med hjelpetiltak. Likevel er det grunnleggende føringer i lovverket for hvor og når et hjelpetiltak skal iverksettes. Selv med økt vekt på barns individuelle rettigheter er ikke barnevernets normaliserende og samfunnsvernende funksjon blitt borte (Kroken 2015, 55). Barnevernets vedtak kan derfor sies å illustrere et møtepunkt mellom barn som individ og samfunnets føringer.

Bakgrunnen for reglene om hjelpetiltak i barnevernloven § 4-4 omhandler ønsket om å hjelpe foreldrene til å greie omsorgsoppgaven på en måte som gir barnet gode utviklingsmuligheter (Gording Stang 2007, 133). Dette skal gjenspeile seg i enkeltvedtak hvor barn får innvilget hjelpetiltak. Jeg velger videre å gå inn i selve lovverket, som er det analytiske materialets ramme, før enkeltvedtak i seg selv ytterligere beskrives. Hensikten er å vise hvordan enkeltvedtak henger sammen med paragrafer og det er derfor viktig å ha kjennskap til dens oppbygning. Det å tolke en paragraf vil kunne omhandle kjennskap til det å velge en av ulike alternative forståelser (Lindboe 2012, 45). Dette innebærer at det åpnes for ulike forståelser som igjen åpner for ulike tekster. Fremstillinger av barn og deres livssituasjon må derfor også forstås i lys av de alternative forståelser som finnes ved et lovverk som baseres på skjønn.

1.4.1 Særlig behov

Før jeg går inn i selve lovteksten vil jeg fremheve begreper som nettopp gir åpning for tolkning, men som likevel er kjernen for de beslutninger som tas. Spørsmålet om når hjelpetiltak kan og skal settes inn vil bero på skjønn (Lindboe 2012, 73). Herunder fremkommer det at barn skal ha et særlig behov for at hjelpetiltak skal kunne iverksettes. Forholdene i hjemmet er derfor ikke i seg selv nok til å iverksette tiltak. En skal kunne gjenkjenne tegn hos barnet og hva disse tegnene eventuelt uttrykker. En skal også kunne beskrive barnets egen opplevelse av seg selv, og hva vi og andre ser i møte med barnet. Det blir nødvendig å fremheve at barnet har særlige behov uavhengig av hvilke forhold som

skaper den (ibid). Forholdene rundt barnet blir de faktiske forhold barnet lever i. Hva disse forholdene gjør med barnet kan bli synliggjort gjennom barnets særlige behov. I enkeltvedtakene vil man kunne se dette gjennom vedtakenes oppbygning ved at de faktiske forhold beskrives, mens det blir barnet sitt særlige behov som er gjenstand for vurderingen (Gording Stang 2007, 314). Fremstilling av barnet gjennom saksdokumenter vil derfor også være en del av barnevernet sin fremstilling av barnet sitt særlige behov. Det vil være nødvendig å ha med seg at beskrivelser av barnet og hva som defineres som barns særlige behov ikke er entydig det samme. I analysen vil jeg likevel se nærmere på hvordan disse henger sammen i en vedtakstekst og hva dette gjør med fremstillingen av barnet.

1.4.2 Barnets beste

Hensynet til barnets beste finner en først i barnevernloven § 4-1 hvor det formidles at det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til det beste for barnet. Selve prinsippet bunner i FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr.1 hvor hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (Gording Stang 2007, 31). Dette grunnlaget skal være gjeldende ved valg av hjelpetiltak, samt generelt ved bestemmelser og avgjørelser som tas som vedrører barn (Ofstad og Skar 2015). I tilfeller hvor det eventuelt skulle oppstå konflikter som gjelder barns interesser, skal hensynet til barnets beste veie tyngst. Det er ikke slik at hensynet til barnets beste i seg selv kan begrunne tiltak, men skal være avgjørende ved skjønnsutøvelse (Lindboe 2012, 46). Hensynet til barnet beste og barnets særlige behov vil derfor sammen skulle legge til rette for eventuelle hjelpetiltak som settes i verk.

1.4.3 Frivillige hjelpetiltak etter § 4-4 andre ledd.

Så med hensynet til barnets beste og barnets særlige behov som et grunnleggende utgangspunkt, når skal barneverntjenesten vedta og sette i verk hjelpetiltak ovenfor et barn og dens familien?

Lov om barneverntjenester § 4-4 første ledd sier følgende:

«Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak. Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til en positiv endring hos barnet eller i familien.»

Lov om barneverntjenesten § 4-4 andre ledd sier følgende:

«Barneverntjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien.»

Første ledd er ikke ment som annet enn en retningsgiver for tiltakene etter paragrafene som følger, mens annet ledd omhandler frivillige hjelpetiltak som kan vedtas av barneverntjenesten i forståelse med foreldrene (Lindboe 2012, 71). Dette innebærer at når barneverntjenesten har vurdert hensynet til barnets beste, vurdert barnets særlige behov, vurdert hjelpetiltakets endringspotensiale, så vil hjelpetiltaket først kunne tre i kraft i samråd med foreldrene. Christiansen (2012, 25) viser til tre ulike forhold som gjør at foreldrene er viktig samarbeidspartnere for barnevernet. Han nevner at det ofte er foreldrenes problemer som utgjør kontakten med barnevernet hos de yngste barna. Videre fremhever han at foreldre er part i saker som gjelder barn under 15 år, og at foreldrenes egen innstilling og samarbeid til slutt blir gjeldende for hvordan kontakten med barnevernet vil se ut. Jeg har i denne studien utvalg som forutsetter samtykke fra foreldrene.

Stortinget vedtok å justere lovteksten med noen endringer gjeldende fra den 01.01.2014. Justeringene innebar at det ved første ledd er lagt til en setning om hjelpetiltakets formål, mens ved andre ledd er fjernet ulike eksempel og forslag på hva et hjelpetiltak kan være. Ofstad og Skar (2015, 83) viser til bakgrunnen for endringen og hvordan eksemplifiseringen kunne virke begrensende på barneverntjenestens valg av tiltak. De fremhever at det videre var ønskelig å dreie bruken av hjelpetiltak fra mer kompenserende til strukturerende tiltak som ble vurdert som å skape mer varig endring.

1.5 Hva er et enkeltvedtak?

Enkeltvedtak defineres i forvaltningsloven § 2 som en avgjørelse som treffes under utøvelsen av offentlig myndighet, og som er bestemmende for rettigheter til private personer. I tillegg fastslår annet ledd i § 6-1 i barnevernloven at avgjørelser som gjelder ytelser og tjenester, etter barnevernloven kan regnes som enkeltvedtak (Lindboe 2012, 161). Innvilgelse av hjelpetiltak skjer derfor gjennom et enkeltvedtak som beskriver barnet og familiens situasjon, og som videre gir en begrunnelse for de vurderinger barneverntjenesten har om hvorfor akkurat dette barnet trenger hjelp og hvorfor akkurat dette hjelpetiltaket kan bidra til en positiv endring. Hensikten er at de som leser vedtaket skal kunne ta stilling til om de faktiske forholdene er lagt til grunn, at det er rett bruk av loven og at lovkriteriene er oppfylt (Askeland og Molven 2010, 147). Når det gjelder innvilgelse av hjelpetiltak etter § 4-4 vil det være viktig å nevne hovedvilkårene, nemlig at barnet må ha et særlig behov for hjelp, og videre hvilke hensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen (Gording Stang 2007, 314). Et enkeltvedtak åpner også opp for klageadgang. I og med enkeltvedtak etter § 4-4 annet ledd innebærer tiltak med samtykke vil klager herunder i første rekke gjelde hvis

foreldrene ikke har fått det hjelpetiltaket som de mener barnets særlige behov tilsier (Linboe 2012, 165). De enkeltvedtak som i denne studien utgjør mitt analysemateriale baserer seg derfor på samtykke fra foresatte. Det blir gjennom barneverntjenesten sin begrunnelse og beskrivelse av et barns særlige behov for hjelp problemstillingen vil kunne besvares.

1.6 Oppgavens struktur

Jeg har frem til nå introdusert problemstillingen for studien, utgangspunktet for forståelsen av barns fremstilling og det lovverk som danner grunnlaget for analysemateriale. I neste kapittel utdypes den teori og vitenskapelige virkelighetsforståelsen som utgjør grunnlaget for analysen og som videre vil prege oppgaven. I kapittel 3 redegjøres det for fremgangsmåten ved utarbeidelse ved analysen og valg av strategi. Metode, empiri og analysestrategi presenteres her. Kapittel 4 utgjør oppgavens første analysedel. Beskrivelser av barn analyseres og fremstilles i lys av tre ulike kategorier. De tre ulike kategoriene følger med videre inn i oppgavens andre analysedel som utgjør kapittel 5. Her analyseres kategoriene og beskrivelsene av barna i utvidet form, og ser på hvordan dette gir fremstillingen av barna en annen dimensjon. I kapittel 6 fremlegges hovedfunnene i analysen og diskuteres i henhold til hva dette forteller. Til slutt oppsummeres studien i samme kapittel sammen med noen avsluttende refleksjoner.

2.0 Teori og vitenskapelig virkelighetsforståelse

I møte med teksten kommer også spørsmålet om hvilket teoretisk fundament og virkelighetsforståelse som ligger til grunn. Hvor leder spørsmålene hen og hva skjer i kontakten mellom språk, levde liv, en organisasjon og dens retningslinjer. Det er et komplekst område hvor hver enkelt teoretisk tilnærming vil kunne lede til ulike forståelser og svar. Det er kontakten mellom disse elementene som utgjør betingelse for kunnskap. Thomassen (2005, 180) viser til hvordan det ved sosial konstruktivisme legges avgjørende vekt på språklig sosial interaksjon som betingelse for kunnskap. Og det er nettopp deler av sosial konstruktivisme som vil utgjøre det teoretiske grunnlaget for denne studien.

I dette kapittelet vil jeg bevege meg inn i Peter Berger og Thomas Luckmann sin forståelse av sosial konstruktivisme. Sosial konstruktivisme som teori vil en derimot kunne finne ulike oppfatninger av. Særlig gjelder dette hvordan en forstår forholdet mellom konstruksjon og virkelighet (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg 2014). I denne studien kommer jeg til å innta en mer moderat holdning til dette spennet mellom konstruksjon og virkelighet inspirert av Ian Hacking (1999) sin fortolkning. Dette kapittelet vil derfor først si noe om sosial konstruktivisme og den moderate versjonen som i større grad vil gjenspeile min tilnærming ved analysen. Deretter vil Berger og Luckmann sitt prosjekt presenteres og hvordan prosjektet er sentralt for forståelsen av enkeltvedtakene. Til slutt belyses det hvordan utviklingspsykologi kan bidra til et innblikk i hvordan barn forstås.

2.1 Forståelse av konstruksjon og virkelighet

Sosial konstruktivismens utgangspunkt omhandler antakelsen om at verden, eller noen fenomener i verden, er et produkt av kollektivets virksomheter (Nordtvedt og Grimen 2004, 323). Ikke bare er samfunnet menneskeskapt, men samfunnsmessige forhold er også med på å forme virkeligheten (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg(2014). Den minner om at flere forhold kan sies å være et produkt av historiske begivenheter, sosiale krefter og ideologi (Hacking 1999, 2). Denne tilnærmingen diskuteres derfor gjerne opp mot realismen. Det blir et eksistensielt spørsmål om hvorvidt noe eksisterer uavhengig av den som ser det og uavhengig av at det er satt et kunnskapsinnholdsrikt begrep om det. Samtidig problematiseres en konstruktivistisk tilnærming ved at erkjennende subjekter settes som en forutsetning for eksistens. Eksempelvis utviklingen av kunnskap om ulike sykdommer. Nordtvedt og Grimen (2004) fremhever aids som et konkret eksempel på denne problematiseringen. Da viruset som ble oppdaget og først fikk sitt navn på begynnelsen av 1980 tallet var det flere tilfeller hvor man kunne anta at de det gjaldt hadde blitt smittet allerede på 1970 tallet. Dette før det fantes

noe kunnskap om hiv-viruset og før noe allment begrep eksisterte. En ytterkant av en konstruktivistisk tilnærming vil da hevde at hiv-viruset ikke eksisterte før det ble erkjent av subjektet, og er dermed ikke det samme som den smittede menneskene gikk med før aids ble kjent. En slik tilnærming kan sies å være en ytterkant og sosial konstruktivisme er mer kompleks enn dette.

Peter Berger og Thomas Luckmann fremhever antagelsen om at kunnskap om den sosiale virkeligheten kontinuerlig produserer denne virkeligheten (Nordtvedt og Grimen 2004, 325). Fenomener i samfunnet kan først sies å være et fenomen når det foreligger kunnskap om det. Likevel hevder heller ikke Berger og Luckmann at ingenting kan eksistere uten å være sosialt konstruert (Hacking 1999, 24). Språket ble uansett viktig og hvordan hverdagskunnskap produseres. Det sies at Berger og Luckmann kombinerer fenomenologi og hermeneutisk fortolkningsteori ettersom språket trer frem som et symbolsk medium, og som videre bidrar til at livsverden får et meningsinnhold gjennom et intersubjektivt perspektiv (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg 2014, 277). Knytter en denne tankegangen opp mot analyse materialet for min studie kan en si at enkeltvedtak i seg selv er et dokument hvor hverdagskunnskap produseres gjennom bruk av språk, og hvor dette kan være med på å gi et innblikk i hvilken hverdagskunnskap som befinner seg innenfor barnevernsfeltet. Det er nettopp hva som skjer når noe produseres og blir en konstruksjon som kan bidra til å gi gode svar på denne problemstillingen.

2.1.1 En moderat fortolkning

Som nevnt finnes det flere utspring og tanker omkring sosial konstruktivisme og hva det innebærer. Hacking (1999) fremhever nødvendigheten av å ikke se etter meningen, men heller spørre etter poenget med sosial konstruktivisme. Han retter fokus mot hvordan sosial konstruktivisme sitt poeng vil være å bevisstgjøre bestemte fenomen i et samfunn. Når vi snakker om barn utsatt for vold som en sosial konstruksjon betyr ikke det at det ikke fantes barn som ble utsatt for vold før, men at vår måte å begrepsliggjøre, se og forholde oss til det som konstruerer dette frem som et fenomen (Thomassen 2005, 181). Dette kan videre gjøre det mulig å oppdage fenomener man tidligere ikke var oppmerksom på. Å se på selve konteksten hvor noe oppstår blir derfor sentralt (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg 2014). Å analysere ulike fenomen gjennom en slik tilnærming vil ikke bare kunne resultere i nye oppdagelser, men også åpne for at fortid og historie sees i nytt lys (Hacking 1999). Utvikling av barns rettsvern har resultert i nye begreper med en felles forståelse av hva de innebærer.

Det er ikke snakk om hvorvidt for eksempel fattige barn fantes før, men at dette har fått en mening gjennom konstruksjonen av begrepet barnefattigdom.

Hacking (1999) viser til hvordan begrepet barnemishandling gjennom sin komplekse utvikling har skapt en stor forskjell i hvordan fenomenet behandles og arbeides med i praksis i dagens samfunn. Det at begrepet har fått en ny betydning eller at meningsinnholdet har endret seg er ikke entydig med at dette er en virkelighet kun skapt gjennom mennesker selv. Som et utgangspunkt vil jeg i denne studien se på hva den språklige fremstillingen av barn kan fortelle noe om hvilke barn som vurderes av å være i behov av hjelp. Hensikten er ikke å stille spørsmål ved hvorvidt ulike fremstillinger av barn kan sies å eksistere uavhengig av barnevern eller ikke. Hensikten vil, i likhet med Hacking (ibid), være en bevisstgjøring av fenomen slik de trer frem gjennom tekstdokumentene.

2.2 En dialektisk tankegang

Proessen rundt hvordan vår virkelighet skapes, som Berger og Luckmann sitt prosjekt omhandler, bærer preg av en dialektisk tankegang. Vår virkelighet utvikles gjennom at individ og samfunn gjensidig påvirker hverandre (Berger og Luckmann 2000, 9). Våre levde liv blir et produkt av en slik prosess. Det at samfunnet kan påvirke mennesket og at mennesket kan påvirke samfunnet viser til hvordan en virkelighet ikke kan sies å være statisk. Den former og endrer seg. Berger og Luckmann bruker begrepene eksternalisering, objektivisering og internalisering for å beskrive hva som nettopp skjer i prosessen mot vår samfunnsskapte virkelighet. For å få en forståelse av deres prosjekt blir det viktig å minne om at prosjektet utvikles i en tid hvor det er en stadig søken mot å finne ut hvordan individ og samfunn smeltes sammen. Dette uten at den ene nødvendigvis dominerer eller alene påvirker den andre.

Gjennom å se på prosessen frem mot hvordan vår virkelighet skapes, viser også Berger og Luckmann hvordan fenomener til slutt blir en selvfølge for oss. Et viktig fenomen er vårt språk. Berger og Luckmann (2000, 11) ser ikke på språket som en kamp om klassifikasjoner, ordene og dens innhold, men heller hvordan også språk viser den gjensidige påvirkningen som skjer mellom menneske og samfunn. Samfunnet og dens institusjoner blir et produkt av tilbakevennende handlingsmønstre med den betydning vi selv tillegger dem (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg 2014, 421). Det fremheves at språket står der klart for de som vil bruke det. Det kreves ikke endringer i språkets grunnleggende formasjon. Det kan endres og fornyes gjennom generasjoner ved at nye ord og begreper kommer til der hvor andre forsvinner (Berger og Luckmann 2000, 11). Det er en kontinuerlig prosess som skjer gjennom de

erfaringer som tilegnes i et samfunn. Slik blir det språket vi benytter oss av i hverdagen også en refleks av vår tid og vårt samfunn slik det fremtrer i dag, og slik det har gjort i generasjoner. Det er selve prosessen som er kjernen i Berger og Luckmann sitt prosjekt. Hva er den kunnskapen vi baserer vår hverdag på, hvilken virkelighet tar vi for gitt og hvordan blir dette til sammen en del av oss. Dette kan best beskrives gjennom begrepene om eksternalisering, objektivisering og internalisering. Hensikten er å gi en forståelse av kompleksiteten som er å finne i et tekstdokument, et enkeltvedtak, og hvordan dette kan være med på å belyse en virkelighet innenfor en barnevernfaglig kontekst.

2.1.1 Eksternalisering

Eksternalisering handler om hvordan hverdagsvirkeligheten fremstår som fornuftig for den alminnelige samfunnsborger (Berger og Luckmann 2000, 40). Denne hverdagsvirkeligheten beskriver Berger og Luckmann som en ordnet virkelighet, organisert og med spesifikke karaktertrekk. Kun opprettholdt gjennom ulike strukturer i samfunnet. Ved å benytte seg av disse strukturene er menneske selv med på å konstruere og opprettholde et samfunn. De ser nærmere på hvilke strukturer dette er og hvilken funksjon de har. De omtaler begrepet om tid og rom, her og nå, som en ramme bestående av ulike symboler. Symbolene rettleder og gir den enkelte føringer på hvordan hverdagsvirkeligheten i øyeblikket skal forstås. Menneske forholder seg til symbolene og de signaler dette gir i forhold til hva som kan forventes innenfor akkurat denne tidsrammen, dette rommet og dette øyeblikket. På denne måten blir menneske sin begrep om tid og rom, her og nå, en sentral del av hvordan hverdagsvirkeligheten konstrueres og opprettholdes av mennesket selv. Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg (2014, 419) fremhever hvordan Berger og Luckmann konsentrerer seg hvordan menneskets alminnelige «common sense» viten skapes og reproduseres.

En slik konstruksjon skjer ikke gjennom det enkelte individ alene, men i felleskap.

Konstruksjonen er sosial og kan verken konstrueres eller opprettholdes uten at det foregår en interaksjon mellom mennesker. Nordtvedt og Grimen (2004, 156) viser til hvordan man ikke kan forstå sosial konstruktivisme som årsak og virkning, men heller se på hvordan mennesker i samspill tilskriver noe en verdi. Berger og Luckmann (2000, 50) hevder at det ved ansikt til ansikt vil finnes ulike typeskjemaer som danner grunnlaget for hvordan forstå og håndtere hverandre. Samtidig fremhever de at misforståelser fremdeles kan oppstå. Det prosessuelle i en slik situasjon vil være at mennesker tar i bruk en type bruksanvisning som blir toneangivende for hvordan de til slutt handler. Hverdagsvirkeligheten blir sosial, først konstruert i interaksjon med andre.

Språket defineres som en sentral del av hvordan hverdagsvirkeligheten kan forstås som en sosial konstruksjon. En forståelse av hverdagsvirkeligheten krever en forståelse av språket (Berger og Luckmann 2000, 55). Det er også gjennom språket meninger kan få betydning utover den mening som finnes i et direkte relasjon, et ansikt til ansikt møte. Järvinen og Mik-Meyer (2003) snakker om hvordan det innenfor ulike institusjoner utvikler seg et systemspråk som blir gjeldende. Berger og Luckmann (2000, 55) fremhever hvordan her og nå blir ikke lenger utslagsgivende, men språket blir et bevaringssted med ulike betydninger og erfaringer som kan bevares og overføres i generasjoner. De viser til hvordan språket skaper et mønster med ulike koder, typer og kategorier som bidrar til at virkeligheten deles opp, blir forståelig og helhetlig for den enkelte.

Det er ikke slik at språket kan bety hva som helst og at alle mulig konstruksjoner ligger der tilgjengelig (Thomassen 2006, 182). Men Berger og Luckmann (2000) hevder at språk lager klassifiseringssystemer som bidrar til å skille mellom ulike elementer i et samfunn. De viser til hvordan bruk av språk, menneskets kjennskap til her og nå/tid og rom, menneskets interaksjon med hverandre til sammen utgjør et sosialt lager av kunnskap. Dette sosiale lageret gjør det mulig for den enkelte å kjenne til egne forutsetninger og egne begrensninger. Det blir enklere for mennesket å finne sin plass i samfunnet. Kunnskapen blir bestående av flere referansepunkter som blir gjenkjennelige og meningsfulle for den det gjelder. Til sammen utgjør disse strukturene er ordnet virkelighet med sine særegne karaktertrekk som gjør en slik prosess mulig.

I min søken etter hvordan barn fremstilles i enkeltvedtak utarbeidet av barneverntjenesten vil analyse av vedtakets struktur, språk og hvordan dette kan forstås være sentralt for få et fullstendig bilde av hvilke funn som vil foreligge.

2.2.2 Objektivisering

En stor del av prosessen omhandler forståelsen av hvordan hverdagsvirkeligheten blir gitt for mennesket og et faktum. Med andre ord hvordan virkeligheten blir en objektivitet. En virkelighet som er der uavhengig av mennesket i seg selv. Berger og Luckmann (2000) viser til hvordan mennesket innehar særskilte biologiske sammensetninger, men hvor disse nødvendigvis ikke er ferdig utviklet. Det fremheves hvordan den menneskelige organismen i seg selv er ustabil og det for mennesket dermed blir naturlig å søke seg mot stabilitet. I takt med sine omgivelser utvikler også mennesket seg. Sosial orden kan dermed først oppstå, vedlikeholdes og videreføres gjennom det menneskelige fellesskap (Berger og Luckmann 2000, 69). De fremhever hvordan vanedannelse skaper stabilitet for mennesket. Selv om det

finnes mange muligheter og avgjørelser som mennesket kan ta begrenses disse gjennom vanedannelse. Mennesket vet da hvordan de skal handle i en gitt situasjon og slipper dermed å ta valg. Ved å skape og reprodusere vaner, rutiner og fortolkninger vil disse etter hvert innta en mer permanent form (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg 2014, 422). Slik objektiviseres det og blir en naturlig del av samfunnet.

Berger og Luckmann (2000, 70) hevder at institusjonalisering skjer når ulike aktører deler vanemessige handlinger inn i typer. På denne måten vet mennesket hva som forventes av dem og hvordan en skal handle innenfor hver enkelt institusjon og videre hvilken gruppe som tilhører denne institusjonen. De legger vekt på hvordan en slik typeinndeling også bringer med seg historisitet og kontroll. Til sammen utgjør disse en institusjonell verden. En verden som er der uavhengig av individet selv og som skaper forutsigbarhet og stabilitet for de menneskene som lever i det. Det er denne prosessen Berger og Luckmann mener leder til at vår virkelighet er objektiv. Et slikt syn er derimot ikke uten motstand eller gjenstand for diskusjon. For eksempel nevnes sykdom hvor respons, stress og puls kan måles, men ikke hvordan lidelsen føles for personen som lider eller hvilken betydning det har for vedkommende (Nordtvedt og Grimen 2004, 160). Likevel, som Berger og Luckmann legger vekt på, kan ikke ferden mot en objektiv virkelighet være mulig uten menneskelig aktivitet. Eksempelvis sosialiseres mennesker inn i et samfunn, gjerne ved bruk av språk, og blir dermed selv aktivt medvirkende til at den objektive virkelighet opprettholdes. Det er her den dialektiske tankegang blir særlig fremtredende. De viser hvordan eksternalisering og objektivisering blir gjensidig avhengig av hverandre for at hverdagsvirkeligheten skal kunne utvikle seg. Berger og Luckmann (2000) hevder at for at en objektiv virkelighet skal utvikle seg kreves det at den legitimeres. Mennesker vil ikke ta verden for gitt uten at den forklares og gis en sammenheng. Igjen får språket en sentral plass.

Språket sørger for at logikken får en viktig plass i den objektiverte sosiale verden (Berger og Luckmann 2000, 79). Berger og Luckmann (2000) hevder at legitimering bygger på språket og ved bruk av språk kan hverdagsvirkeligheten bli gitt og forståelig for det enkelte individ. Språket kan ha en betydning både for mennesker i et større samfunn, men også en betydning innenfor små deler av et samfunn. Gjennom språk kan en tilegne seg nye erfaringer og ny kunnskap som øker individets forståelse av verden og på denne måten vil overføringen av en objektiv virkelighet også bli mulig (ibid). Hva som er nødvendig å overføre skjer gjennom typeinndeling som gjør det mulig for mennesker å sortere ut hva som synes relevant eller ikke. Typeinndeling åpner også for roller og hva som kjennetegner disse. De formidler at

rollene representerer den institusjonelle orden og hvor dette skjer på to områder. Den ene representerer utøvelsen av rollen i seg selv, mens ved den andre representerer rollen et institusjonelt atferdsnettverk i sin helhet (Berger og Luckmann 2000, 88). Igjen vil en rolle først utvikle seg i interaksjon med andre og gjennom en gjensidig påvirkning mellom menneske og samfunn.

Berger og Luckmann (2000) var utover dette også opptatt av prosesser rundt hvordan endringer i samfunnet oppstår. De fremhever hvordan samfunn endrer seg, språk utvikles eller hvordan begreper kan få et nytt innhold. Sentralt for dem var det prosessuelle i en slik endringsprosess. Jeg kommer ikke til å gå nærmere inn på dette tema. Dette da denne studien ikke vil si noe om barns fremstilling i et historisk perspektiv, men heller se på den gjensidige påvirkningen mellom tekst og barnevernfaglig kontekst.

2.2.3 Internalisering

Primær og sekundærsosialisering trekkes av Berger og Luckmann (2000) frem som avgjørende for at internalisering skal kunne være mulig. Innenfor psykologien benevnes disse prosessene som utviklingsgrunnlag for mennesker sitt handlingsmønster (Kvello 2010).

Berger og Luckmann (2000, 135) hevder at individet ikke blir født som et medlem av et samfunn, men at deres evne til å bli et medlem av samfunnet baseres på individets medfødte anlegg for sosialisering. Ansvar for denne prosessen ligger hos de signifikante andre som skal rettlede individet gjennom identitetsskaping og forståelse av omverden.

Individets første verden skapes under primærsosialisering (Berger og Luckmann 2000, 141). Dette skjer gjennom den signifikante andre. Det blir dermed den signifikante andres verden barnet blir kjent med og identifiserer seg med. Likevel hevder Berger og Luckmann (2000) at det finnes rekkefølger og programmer som blir generelt gjeldende for primærsosialiseringen, og som blir universell uansett hvilke samfunn en tilhører. Dette kan for eksempel være generelle forventninger til barn etter alder. De fremhever likevel at definisjonen av de ulike stadiene vil kunne ha ulik betydning innenfor ulike samfunn, eksempelvis hva som legges inn i forståelsen av barndom. Dette kan minne om Pierre Bourdieu sine tanker om hvordan relasjoner først kan sies å få mening innenfor et system av relasjoner (Bourdieu og Wacziarg 1995, 82). Sammen legger de vekt på menneskelig interaksjon og hvordan samfunnet en blir født inn i internaliseres som en del av egen bevissthet. Berger og Luckmann (2000) mener at primærsosialiseringen tar slutt når den generaliserte andre treer inn i bevisstheten, men at selv om dette skjer vil sosialiseringen aldri ta slutt. Sekundærsosialisering er internalisering av institusjonelle eller institusjonsbaserte «sub-verdener» (Berger og Luckmann 2000, 143). For

at dette i det hele tatt skal kunne skje hevder de primærsosialiseringen må være på plass. Det er derimot ikke noe krav til identifisering, men videre sosialisering og kontakt med andre vil i tilfeller kunne minne om en identifiseringsprosess. For eksempel gjennom utdanning.

Hovedsakelig hevder Berger og Luckmann at sekundærsosialisering skjer gjennom påbygging. Det må foreligge et språk, et morsmål, for at et individ skal kunne tilegne seg et nytt.

For at en virkelighet skal kunne opprettholdes subjektivt for det enkelte individ kreves det at den gjennomgående bekreftes av andre. Berger og Luckmann (2000) trekker samtalen frem som en viktig faktor for opprettholdelse. Gjennom samtale blir virkeligheten bekreftet, men også modernisert og justert. Dersom samtalen forstyrres trues den subjektive virkelighet. Dette kan medføre endring. Identiteten blir satt på prøve. Likevel så vil ikke dette ofte være et problem, da samfunnet er strukturert slik at man bekreftes av andre med lik virkelighetsoppfatning. Det blir institusjonene som skaper individene, ikke omvendt (Fuglsang, Bitsch Olsen og Rasborg 2014, 277). Her får påstanden om at subjektets opplevelse av den sosiale virkelighet er konstruert sin plass. Samtidig blir Berger og Luckmann sine tanker om hvordan samfunn og individ er gjensidig avhengig av hverandre tydelige.

2.3 Enkeltvedtak som eksternaliserende, objektiverende og internaliserende

Det viktige med Berger og Luckmann sin dialektiske tankegang blir i sammenheng med min studie hvordan det knyttes til bruk av enkeltvedtak som analysemateriale, samt å finne ut hva enkeltvedtak som tekst gjør med fremstillingen av barn. Det er tidligere vist til utfordringer knyttet til at teksten kan ha flere mottakere. Ilstad, Haldar og Engebretsen (2010, 279) ser på hva som kan oppstå dersom teksten forsøker å tale til to modellesere med motstridende språksyn, herunder konstruktivistiske og essensialistiske, og hva dette gjør med teksten. Enkeltvedtakene skal nå ut til flere og det er derfor viktig å ha med seg at dette kan ha en innvirkning på teksten. Kan språkbruken skape en forståelse hos noen og en helt annen for andre?

Hensikten med å benytte Berger og Luckmann som et teorigrunnlag for denne studien er å vise hvordan enkeltvedtak også kan sees som en del av et større bilde. Det er vedtak som produseres innenfor en bestemt kontekst, en bestemt tid, et bestemt yrke, en bestemt person og med en bestemt hensikt. Vedtakene kan være eksternaliserende ved at de reproducerer allerede bestemte vaner og rutiner. De kan være objektiverende ved at de over tid vil kunne ta en permanent form. De kan være internaliserende ved at de gjenspeiler grunnleggende verdier og normer som finnes i samfunnet. Denne studien vil ikke kunne gi et så stort og

generaliserende bilde av barnevern og samfunn, men vil kunne peke på mulige tendenser. Det er heller ikke slik at Berger og Luckmann sine begreper alltid kan forstås i direkte oversatt betydning. Intensjonen er derimot å peke på kompleksiteten i det område et enkeltvedtak produseres i, og hvor viktig det er å ha dette med seg ved analyse av teksten.

2.4 Utviklingspsykologi og forståelse av barn

Barneverntjenesten kan sies å jobbe og bevege seg innenfor et spekter av flere ulike fagfelt. På hver sin måte kan de ulike fagfeltene prege barnevernets arbeid, samt hvordan familier og barn forstås. Jeg vil i denne studien trekke frem utviklingspsykologien som sentralt for barnevernets arbeid. Dette med utgangspunkt i at psykologi som fagfelt vil kunne ha betydning for hvordan barneverntjenesten forstår barn. I og med denne studien omtaler de minste barna vil forståelse av utvikling henge sammen med dette.

Teorier om kognitiv utvikling hos barn har i større grad sett på barn i lys av de forholdene de lever i og menneskene de har rundt seg. Bunkholdt (2002, 115) viser til den russiske psykologen Lev Vygotsky (1962) som var sosialkonstruktivist og opptatt av at læringen skjer i et sosialt samspill, en interaksjon mellom individer. Bunkholdt (ibid) trekker også frem hvordan Vygotsky sin teori tilknyttet såkalte kontekstuelle teorier hvor utvikling og fungering sees i omfattende sammenheng med familien, familiens situasjon og samfunnet for øvrig. I denne studien vil jeg ta utgangspunkt i at barns utvikling skjer i samspill med mennesker og deres omgivelser. Jeg vil bruke arbeidet fra Kvello (2010) samt Sjøvold og Furuholmen (2015), og fokusere på hvordan de fremhever barn og deres utvikling. Disse trekkes frem da de ser på forståelser av barns utvikling i sammenheng med barnevernfaglig arbeid i nyere tid, og da deres arbeid aktivt brukes i feltet. Konkrete utviklingstrekk i de første leveår er omfattende og jeg vil i denne studien ikke gå i dybden på dette tema. Jeg vil derimot vise til sentrale tanker om foreldres fungering og barns utvikling, sett i lys av Kvello og Sjøvold og Furuholmen sitt arbeid på barnevernfeltet.

2.4 1 Samspill som nødvendig for utvikling

Kvello (2010, 47) viser til hvordan det å forstå mennesker handler om en innsikt i deres relasjoner. Han fremhever hvordan barn helt fra fødselen av formes i samspill og også preger samspillet. Dette viser til hvordan barnet og hele konteksten de lever i blir et avgjørende element i deres utvikling. Mentalisering fremheves som et kjernebegrep som omhandler evne og vilje til å bli kjent med seg selv og andre (Kvello 2010, 48). Det er på denne måten foreldre vil kunne hjelpe barnet å gjøre verden forståelig for dem. Uten denne støtten vil ikke barnet klare å sortere inntrykk som de møter deres første leveår og videre inn i voksenlivet.

Sjøvold og Furuholmen (2015, 23) viser til hvordan barn og omsorgsmiljø gjensidig påvirker og endrer hverandre over tid. Dette innebærer at eventuelle vansker i et samspill har potensialet for endring. Uansett blir samspillet nødvendig for en form for utvikling, uavhengig av hvordan denne utviklingen er. Eksempelvis vil foreldrenes kapasitet til å mentalisere, hvordan de klarer å gjøre verden begripelig for seg selv og barnet, ha en innvirkning på hvordan barnet senere forstår og kontrollerer seg selv. Sjøvold og Furuholmen (2015, 39) benevner herunder regulering, som omhandler en økende kontroll over egne tilstander og prosesser, og det fremheves hvordan barnet blir avhengig av støtte fra en annen for å oppnå dette. Både mentalisering og regulering går inn under flere prosesser som et individ gjennomgår ved utvikling, men som gjennomgående bærer preg av forventninger om hvordan samspill blir en nødvendighet for utvikling.

2.4.2 Støtte til utvikling

Kvello (2010, 183) fremhever familien som den viktigste påvirkningsfaktoren for de fleste barns utvikling. Barn trenger dermed støtte fra sine nærmeste, støtte i samspillet, for at en god utvikling skal kunne skje. Støtte til utvikling innebærer at samspillets innhold vil kunne være avgjørende for barnets utvikling. Sjøvold og Furuholmen (2015, 72) viser hvordan risikoer ved foreldrenes fungering, risiko for påvirkning av samspill, kan være en blanding av flere forhold. Dette kan forstås som at forhold rundt familien, som eksempelvis psykiske og sosiale problemer, vil ha en innvirkning på hvordan støtten, samspillet mellom barnet og dens omgivelser vil se ut. Dermed åpnes det for en utvidet forståelse av barns utvikling. Barnet og den konteksten de lever i kan i kombinasjon med kvaliteten av samspill samlet utgjøre grunnlaget for utviklingen. Både Kvello (2010) og Sjøvold og Furuholmen (2015) benevner flere forhold som kan anses som en risiko ved barns utvikling. Forholdene er av omfattende karakter og gjelder alt fra barns stadier av utvikling, foreldrenes fungering, dynamikken i familien til andre ytre omstendigheter rundt familien. Dette vil jeg ikke gå i detalj i ved denne studien.

Hensikten med å fremheve sentrale tanker ved utviklingspsykologi er hvordan dette vil kunne ha en betydning i spørsmålet om hvilke forståelser av barn som synes konstruert frem i dette tekstmaterialet. Det kan virke inn på hvordan skriveren utformer teksten og det kan virke inn på hvordan leseren forstår den. Det kan si noe om konteksten og det kan si noe om språket som benyttes. Derfor må også utviklingspsykologi, forståelser av barn, sees i sammenheng med den dialektiske tankegangen og for hvordan også forståelser av barn som fenomen kan bli en selvfølge for oss.

3.0 Metode, empiri og analysestrategi

Flere forskningsområder kan føre til ulike retninger og ulike metodologiske tilnærminger. I likhet med Järvinen og Mik-Meyer (2003) er jeg opptatt av hvordan velferdsinstitusjoners organisering kan påvirke møter mellom sosialarbeidere og klienter. Spesielt i forhold til hva det er som skjer i en slik prosess. Hvilke krefter spiller inn? Järvinen og Mik-Meyer (2003, 10) definerer prosessen som å være der hvor menneskelige problemer oversettes til «systemspråk», hvor et individ sin situasjon blir avklart ut ifra en institusjon sine fastlagte diagnoser og forståelsesrammer, hvor klienter tilpasses en kategori som igjen tilsvarer de handlingsmodeller en velferdsinstitusjon råder over. Jeg ønsker derfor å studere nærmere områder innenfor barnevernet hvor nettopp menneskelige problemer oversettes til «systemspråk» og rette blikket mot hva som skjer i en slik prosess. I og med det ikke er et formål å utforske hvordan dette oppleves for sosialarbeideren eller klienten, men heller rette fokus mot prosessen, valgte jeg å se på et spesifikt tekstdokument og gjøre en analyse av denne. Jeg vil i dette kapittelet utdype nærmere hva det innebærer å gjøre en tekstanalyse, gjøre rede for hvilken tilnærming jeg velger å innta og hvorfor jeg velger den konkrete tilnærming. Til slutt vil jeg redegjøre for fremgangsmåte ved innhenting av materiale for studien og etiske avveininger i dette arbeidet.

3.1 Enkeltvedtak som analysemateriale

For å best kunne få frem beskrivelser og fremstillinger av barn som får innvilget hjelpetiltak av barneverntjenesten har jeg valgt å innhente enkeltvedtak som materiale for studien. Det er, som nevnt ovenfor, i enkeltvedtakene man finner barneverntjenesten sin begrunnelse for hvorfor akkurat dette barnet har et særlig behov og de hensyn som herunder er tatt. Jeg kommer til å basere min analyse på 20 enkeltvedtak som jeg har innhentet fra ulike kommuner i Norge. Hvert enkelt vedtak består av alt fra en halv side til inntil to sider med tekst. Enkeltvedtaket er todelt og i første del gir barneverntjenesten en beskrivelse av barnet og familiens situasjon. De faktiske forhold som foreligger, med bakgrunn for saken og aktuell situasjon. Deretter følger en del hvor barneverntjenesten gjør rede for sine vurderinger og hvorfor det besluttes å iverksette et type hjelpetiltak. Formålet med analysen av enkeltvedtakene vil være å se på hvordan barn fremstilles. Dette gjelder ikke bare konkrete beskrivelser av barnet, men også fremstillinger av barnet utover dette. Barnets og familiens situasjon vil delvis bli trukket inn i analysens andre del, men det vil ikke rettes fokus mot hvilke hjelpetiltak som iverksettes. Dette innebærer at enkeltvedtakene tidvis ikke analyseres som en helhet.

3.1.1 Utvalg

For å begrense utvalget sendte jeg ut brev til barneverntjenester som har vært en del av kommunesektorens interesse og arbeidsgiverorganisasjon(KS) sitt effektiviseringsnettverk. Det er 11 barneverntjenester som har vært deltakere i dette nettverket. Blant disse kommunen jeg selv er ansatt i. Jeg besluttet derfor å sende brev til alle kommunene, utenom den jeg selv er ansatt i, med ønske om å få innhentet fem ulike enkeltvedtak fra hver tjeneste. Bakgrunnen for å velge de som har vært deltakere i dette nettverket handlet som utgangspunkt ikke om effektiviseringsnettverket i seg selv, men om de barneverntjenester som her var representert. Utvalget bestod av både større og mindre barneverntjenester i forhold til antall ansatte, samt at de hadde geografiske plasseringer som gav en god spredning på norgeskartet. Formålet med å benytte disse deltakere var at det både gav et tilfeldig utvalg i henhold til størrelse og geografi, men samtidig at dette ble gjort i en mer strukturell form. Selv om deltakelsen i KS sitt effektiviseringsnettverk ikke var hovedgrunnen til selve valget var det likevel en viktig del av det. Kommunesektorens interesse og arbeiderorganisasjon(KS) viser til at effektiviseringsnettverket har som formål at tjenestene retter fokus mot forholdet mellom ressursbruk og kvalitet. Effektivisering og fornyelse fremheves som sentrale begrep. De viser til at det er et ønske å jobbe mot at tjenestene blir resultateffektive. Dette kan sies å henge sammen med den tankegangen som også gjenspeiler de justering som ble gjort i barnevernloven § 4-4 andre ledd, og som er de enkeltvedtakene som utgjør analysemateriale for denne oppgaven. Ser en gjennom hjelpetiltak en positiv endring, viser det en effekt og hjelper man de barna som trenger det. Dette er element som til tider vil trekkes inn i analysen, men som ikke vil få en betydelig plass.

3.1.2 Anonymisering

Anonymisering er en generell viktig del av arbeidet med empirisk materiale og det er derfor satt av en del tid til dette også i denne oppgaven. Aaslestad (2007) har sett på den kompliserte meningsdannelsen som finner sted mellom for eksempel en lege og pasient ved å analysere sykejournaler. Det er mye lærdom i dokumenter som produseres i sammenheng med arbeid med mennesker, og herunder har det vært viktig å sikre anonymitet både ovenfor klienter og de barneverntjenester som har bidratt til at studien ble mulig å gjennomføre. I brevene som ble sendt ut til de ulike barneverntjenester ble det bedt om at vedtakene ble anonymisert ved hver enkelt tjeneste før utsendelse. Anonymisering innebar at alle opplysninger som kunne kobles til klienten ble tatt bort eller tildekket. Det være navn på klient eller andre forhold som kunne knyttes til den enkeltvedtaket gjelder. I og med formålet er å se på de beskrivelsene og fremstillingene som blir gjort av barnet i vedtakene ble det formidlet at det ikke var

nødvendig med en fullstendig helhetlig tekst. Det har i denne studien likevel vært jobbet med det som kan defineres som et sensitivt materiale. Dette dannet grunnlaget for ønske om å styrke anonymiseringen ytterligere og utgjorde bakgrunnen for valg av analysestrategi. Valget vil utdypes nærmere ved beskrivelsen av analysestrategi.

3.1.3 Tillatelse

I forkant av oppstart med studien og for å avklare hvorvidt temaet var mulig å gjennomføre ble det sendt søknad til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Hensikten var å få svar på om prosjektet utløste noen form for meldeplikt i henhold til personvern og om det var nødvendig å innhente samtykke fra aktuelle representanter. NSD vurderte at prosjektet ikke utløste krav til samtykke med forutsetning om at vedtakene ble anonymisert ved utsendelse. Svar fra NSD fremlegges som vedlegg for oppgaven.

3.1.4 Etikk og bruk av sensitiv informasjon

I mitt arbeid med tekstene og med informasjon som klassifiseres som sensitivt har det vært viktig at de vurderinger som er tatt underveis i prosessen ikke bare har konsentrert seg om selve analysen og resultatet av studien. Etske avveininger og en ydmykhet ovenfor materialet har vært like viktig, om ikke mer. Når ulike elementer i teksten har fanget min interesse ble det viktig at jeg reflekterte over etiske aspekter og spørsmålet om anonymitet før funn blir skrevet ned på papir. Etikk kan bety så mangt. Etikk i denne studien har omhandlet respekt for det empiriske materialet, etiske avveininger underveis i analysen sammen med valg av fremgangsmåte og analysestrategi. Enkeltvedtakene er tatt godt vare på og tilstrebet ytterligere anonymisering. Enkeltvedtakene vil heller ikke finnes som vedlegg i denne oppgaven og vil etter dette prosjektet makuleres.

3.2 Tekstanalyse som metode

Tekster produseres overalt. De er et resultat av at noen vil formidle noe til andre. I det de leses og refereres til får de konsekvenser for hva noen mennesker tenker og gjør (Bergström og Borèus 2012, 17). Tekster blir med dette viktig. På et eller annet vis relateres tekster alltid til mennesker ved at det både er mennesker som skriver og leser tekstene. Tekster forteller derfor ikke bare noe om tekster i seg selv, men blir også en kilde til menneskelig aktivitet og forståelsen av denne. Samtidig kan de også skape en distanse som gjør at teksten kan få sin egen mening uavhengig av den som forfatteren (Askeland og Molven, 2010, 46). Tekster finnes i ulik format eller nærmere bestemt ulike tekstgenrer med bestemte retningslinjer for hvordan teksten skal utformes. Språket er med på å utforme teksten og hvilke syn man har på språk vil bli avgjørende for hvordan språket benyttes. Innledningsvis er det allerede vist til en

vitenskapelige holdning som vil prege denne studien. Denne holdningen preger også tilnærmingen til språket. Bergström og Borèus (2012, 28) viser til hvor man i enkelte sammenhenger snakker om et konstruktivistisk syn på språk og virkelighet som innebærer at det ikke går an å skille de to. Kunnskap baseres dermed på språk. Virkelighet kan ikke omtales på et meningsfullt vis uten at språket i den sammenheng fungerer som en konstruerende linse (ibid). I denne oppgaven tas det dermed utgangspunkt i at det ikke finnes noe nøytralt observasjonsspråk, og fokuset rettes heller mot hvordan man ved hjelp av språk skaper en måte å se verden på.

3.2.1 Strategi for tolkning og analyse av tekst

Ved tekstanalyse vil det å tolke en tekst inneha to ulike betydninger. Først og fremst gjelder det at tekster i seg selv må analyseres for å få en mening. Videre skal resultatene av tekstanalysen tolkes for å i det hele tatt kunne få en betydning for det samfunnsvitenskapelige problem man er ute etter å studere (Bergström og Borèus 2012, 30). Dette viser hvordan det blir særlig viktig at forskeren i forkant har gjort seg kjent med egen innstilling til teksten og hvilken strategi som velges ved tolkning av tekstmaterialet. I denne studien analyseres empirisk materiale som allerede er kjent for meg som forsker, og jeg erkjenner at dette innebærer at tekstmaterialet møtes med en form for forforståelse. De erfaringer og opplevelser jeg har er der, men det vil likevel etterstrebtes å møte teksten med blanke ark. Kvale og Brinkmann (2009, 92) viser til hvordan forskningens uavhengighet eksempelvis kan påvirkes av både eventuelle sponsorer og deltakere som gjør at noen resultater ignoreres og andre vektlegges. Bevisstgjøring og hvordan man forholder seg til dette kan derfor bli avgjørende. Mulig kan egne erfaringer fungere i samspill med de originale tekstene og dermed gi teksten en ny betydning (Bergström og Borèus 2012, 32). Jeg vil etterstrebe å relatere teksten til det som finnes utenfor den og utenfor en selv, samt argumentere for de tolkninger som gjøres underveis (ibid).

3.2.2 Validitet og reliabilitet i tekstdokument

Validitet har sitt utspring fra matematikkens verden og etterspør hvorvidt man faktisk måler det man har tenkt å måle. Kvale og Brinkmann (2009, 250) viser til at det i samfunnsvitenskapene dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke. Spørsmålet blir om undersøkelsen i virkeligheten kan gi svar på det konkrete spørsmålet som er stilt. Bergström og Borèus (2012) fremhever at det har blitt drøftet hvilket innhold validitet får i møte med et konstruktivistisk syn på forskning. Er det slik at forskeren da selv konstruerer frem sitt studieobjekt og dermed bestemmer hvilke svar studien vil kunne

gi? En relevant diskusjon. For å sikre validitet i denne studien ble det lagt særlig vekt på egen forforståelse og jeg benyttet tekstanalyse som metode.

Det kreves likevel mer enn validitet alene til å kunne si at en studie er godt gjennomført. Reliabilitet går ut på å sammenligne resultater og bunner i hvorvidt forskningsresultatet innehar konsistens og troverdighet (Kvale og Brinkmann 2009, 250). Om flere personer utfører samme undersøkelse og kommer frem til samme resultat kan undersøkelsen sies å være intersubjektiv god. Om samme person får samme resultat ved samme analyse og med samme materiale ved ulike tidspunkt kan undersøkelsen sies å være intrasubjektiv god (Bergström og Borèus 2012, 42). Ved tekstanalyse blir det derfor særlig viktig hvilke materiale man benytter seg av for å kunne svare på gjeldende problemstilling. Vil den teksten man benytter seg av være relevant for de spørsmål man etterstreber å besvare? Dette danner grunnlaget for å velge enkeltvedtak som analysemateriale for studien.

3.2.3 Å dekonstruere en tekst

Når man leser tekster blir ikke bare kjennskap til forforståelse viktig, men også hvilken holdninger man møter teksten med. Engebretsen (2007, 18) fremhever at det grovt kan skilles mellom to grunnholdninger for fortolkning ved lesing av tekst. Den ene grunnholdningen innebærer tillit til at teksten gjenspeiler en klar tanke hos avsenderen, at den har et entydig budskap og at avsenderen snakker sant. Den andre grunnholdning karakteriseres av mistenksomhet med fokus på de eventuelle farer språkbruken representerer. Han viser videre til hvordan sistnevnte grunnholdning er influert av Jacques Derrida (1969) og hans begrep om dekonstruksjon. Dekonstruksjon skiller seg fra tradisjonell tekstanalyse ved at den retter fokus mot hva teksten gjør og ikke bare på hva den betyr (ibid). Det kan sies å være en analyse der man stiller spørsmål ved et fenomens tilsynelatende naturlige karakter som eksempelvis en tradisjon eller en institusjon (Gardou 2010, 72).

Grunnholdningen for lesningen av tekstmaterialet i min studie preges derimot av tillit. Tillit til at avsenderen har et klart budskap og snakker sant. Samtidig influeres deler av studien av Jacques Derrida og hans begrep om dekonstruksjon. Formålet er å se på hva teksten gjør og det etterstrebes å gjøre dette med et kritisk blikk. Hensikten er å se på hvordan teksten konstruerer frem ulike forståelser av barn. I likhet med Derrida har denne studien også preg av at ord og uttrykk heller ikke kan sies å være uskyldige, men hvor de alle har en historie ved dem ladet med en form for meningsinnhold (Engebretsen 2007, 19). Lesningen av dette tekstmaterialet har tidvis gjenspeilet forståelser som sammenfaller med Jacques Derrida og hans begrep om dekonstruksjon. Særlig omhandler dette søken etter hva teksten gjør og

formålet om å se etter uttalte meningsinnhold som til tider kan være skjult i teksten.

Lesningen av teksten i denne studien har uansett grunnleggende ulikheter i henhold til Derrida. Derrida er opptatt av tekster som sier en ting, men gjør noe annet. Tilnærmingen til dette prosjektet retter heller fokuset mot hvordan tekster kan si en ting uten at det er direkte uttalt og hva dette gjør med forståelsen av barn. Tekstmaterialet vil derfor dekonstrueres, men ikke i dens rendyrkede form.

3.3 Analysestrategi- en narrativ tilnærming

Det finnes flere ulike måter å tilnærme seg en tekst på som hver på sin måte vil kunne gi ulike svar. Jeg vil i denne studien søke etter hva det er tekstmaterialet kan fortelle om hvilke forståelser av barn som konstrueres frem i spesifikke tekstdokument. Utgangspunktet er, som tidligere nevnt, at dette er noe som kan konstrueres. Analysen søker etter fremstillinger og forståelser av barn, og det vil til slutt drøftes hva dette kan fortelle om barn som mottar hjelpetiltak. Det prosessuelle ved sosialkonstruktivismen som teori og utviklingspsykologi danner grunnlag for oppgaven. Det vil være naturlig å tenke at man da beveger seg inn i den diskursanalytiske verden, da disse er nært knyttet til hverandre. Diskurs kan sies å være en bestemt måte å snakke om og forstå verden på (Jørgensen og Phillips 1999,1). Språk, makt og samfunn står sentralt. Ulike diskursanalytiske tilnærminger deler gjerne en målsetning om å lage kritisk forskning, det vil si å utforske og kartlegge maktrelasjoner i samfunnet og formulere normative perspektiver, hvor man deretter kan kritisere disse relasjonene og se på muligheter for sosial forandring (Jørgensen og Phillips 1999, 11). Jeg vil i denne studien derimot ikke diskutere de maktrelasjoner som kan finnes i ulike forståelser av barn. Heller ikke rette fokus mot hvordan disse eventuelt kan endres eller diskutere hvilken effekt dette har på et samfunn. Målsetningen er å analysere frem ulike forståelser av barn og få et innblikk i hva dette kan fortelle om barn som mottar hjelpetiltak. Gjennom å analysere narrativer, fortellinger, blir fortolkning først mulig da meningsfylte helheter bindes sammen og gjør det mulig for oss å forstå. Slik er det gjennom fortellinger at kunnskap dannes (Thomassen 2006, 178). Og det er nettopp enkeltvedtakenes fortellinger jeg vil herunder se på.

Hva som defineres som narrativ diskuteres gjerne, men Bergström og Borèus (2012, 228) viser til Roland Barthes (1977) som uttrykte at narrativ var all form for kommunikasjon. Enkelt oversettes narrativer i det daglige til fortellinger. Narrativ har en lengre og en noe kompleks historie, men hvor dette samlet utgjør de ulike narrative analytiske verktøyene som man finner i dag. Alt fra tiden hvor historier ble dokumentert gjennom det kildematerialet som lå foran en, til at det sosiale livet i seg selv ble sett på som narrativ. Ofte kalt den

narrative vendingen (Bergström og Borèus 2012, 222). Det er også et kjennetegn og noe av det interessante ved fortellinger at de alltid kunne ha vært konstruert annerledes, da det alltid er noe som tas med og noe som utelates (Thomassen 2006, 179). Narrativer er også sterkt tilknyttet litteraturvitenskapen. Hvordan en fortellingen er bygd opp kan være et grunnlag for analyse. Videre kan også narrativer analyseres stykkevis, med fokus på handling og struktur, se på metaforer eller fokusere på et særlig innhold av teksten. Jansen (2013, 29) viser til hvordan narrativer kan ha mange ulike funksjoner og hvor spørsmål besvares ut ifra ulike teoretiske posisjoner. Jeg vil i denne studien benytte begrepene om narrativ og fortelling om hverandre, og de defineres dermed som å inneha samme betydning og innhold. For å analysere frem hvilke forståelser av barn som synes konstruert i teksten vil Christopher Hall (1997) sitt begrep om narrativt puslespill være utgangspunktet for den analytisk tilnærmingen.

3.3.1 Narrativt puslespill

Christopher Hall (1997) sitt begrep om narrativt puslespill kom først frem gjennom hans egen doktorgrad hvor både intervju, tekster og møter med sosialarbeidere ble analysert. Narrativt puslespill ble beskrevet som tekster hvor fortellingen var strukturert i det som kunne minne om et puslespill med ulike brikker som til slutt skulle settes sammen. Tekstens utgangspunkt kunne være et uløst problem, men hvor teksten og fortellingens videre struktur la opp til ulike forslag til hva som kunne være løsning til problemet (Hall 1997, 137). Leseren av teksten ble herunder helt sentral. Engebretsen (2007, 50) fremhever hvordan skriveren ved et narrativt puslespill legger ut brikker til en fortolkning og som leseren blir overlatt til å skulle sette sammen. For å demonstrere det narrative puslespillet viser Hall (1997) til historien om Donna og hvordan sosialarbeideren forteller om de utfordringer som gjelder henne. Hall (ibid) viser til hvordan begrepet tenåringsprostituasjon tidligere er notert uten noen videre beskrivelse, og hvor det videre i dokumentasjonen formidles ulike versjoner av dette problemet. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom setninger som «i følge mor» og «mor sier» som fremhever mors versjon uten å si noe om den endelige beslutningen. Hall (1997, 138) hevder at selv om fortellingen blir uløst kan det gjennom å friste leseren fremdeles være en sterk argumentert fortelling, og at det ved å legge frem to fornuftige alternativ kan være vanskeligere å motsi. Leseren får dermed gradvis små brikker av ledetråder som til slutt fører til en endelig avslutning, og ledetrådene fører også til at leseren ønsker å følge fortellingen frem til den endelige vurderingen foreligger.

Hall (1997, 55) viser til hvordan man ikke bare kan rette fokus mot skriveren av teksten, men også må se på leseren og hva leseren gjør med teksten. Sosialfaglig arbeid innehar aktive

tekster med ulik publikum og potensielle kritiske lesere (ibid). På denne måten foregår det en interaksjon mellom teksten og dens leser, nærmest en dialog, som kan minne om Berger og Luckmann (2000) sin dialektiske tankegang. Den narrative strukturen og puslebrikkene må derfor også analyseres i lys av hvilken leser skriveren her henvender seg til. Engebretsen (2007, 48) trekker frem begrepet om implisert leser, hentet fra litteraturteorien, og som betegner det publikum teksten henvender seg til. Han legger vekt på hvordan den impliserte leser ikke er identisk med tekstens faktiske leser, men heller omhandler tekstens forventning til leserens kompetanse, verdier og reaksjoner. Engebretsen (ibid) fremhever hvordan den impliserte leseren i barnevernjournaler bør benevnes som en autorisert leser, da denne leseren deler det samme fortolkningsfellesskapet som skriveren selv.

Jeg vil videre benytte det narrative puslespillet som analytisk tilnærming til de enkeltvedtak som utgjør tekstmaterialet for studien. Når leserens betydning analyseres vil den autoriserte leser gjennomgående benyttes for å omtale den leser teksten mulig henvender til. Dette i tråd med Hall (1997) og hans oppfatning av betydningen av leseren ved det narrative puslespillet.

4.0 Analyse- Beskrivelser av barn

Jeg vil i denne analysedelen vil se på hvordan barn fremstilles og beskrives i ulike enkeltvedtak. Med beskrivelser menes de ord som benyttes for å beskrive og omtale barna i tekstmaterialet. Det vil rettes søkelys mot hvordan selve beskrivelsen av de ulike barna fungerer som små «ledetråder» hvor det til slutt blir opp til leseren og sette de sammen til en form for konklusjon/slutt. Hall (1997) fremhever hvordan ulike kategorier til tider presenteres for leseren, som en advarsel, men uten en forklaring. Ved denne analysedelen trekkes det ut alle former for beskrivelser som er benyttet i vedtakene til å fremstille barnet. Beskrivelsene deles deretter inn i tre ulike kategorier. Dette gjøres for å fokusere på hva beskrivelsene av barna alene kan fortelle slik de fremstår uten en sammenheng. Under hver kategori kommer de enkelte beskrivelsene av barna til å fremheves og analyseres etter hvordan de på hver sin måte fungerer som små «ledetråder» i fortellingen om et barn. Hver kategori inneholder derfor flere avsnitt hvor «ledetråder», herunder beskrivelser av barn, analyseres. I andre analysedel vil disse «ledetrådene» settes i sammenheng med andre deler av teksten og analyseres videre i tråd med Hall (1997) sitt begrep om narrativt puslespill.

Videre i analysen vil de ulike barna omtales ved navn. Alle navnene er fiktive og kan ikke relateres til de barn som vedtakene faktisk omhandler. Videre velges det gjennomgående å bruke begrepene fortelling og narrativ om hverandre selv om det finnes flere definisjoner på hver enkelt. Det tas utgangspunkt i at begge begrepene representerer det samme, altså en form for fortelling.

4.1 Beskrivelser av barn og valgte kategorier

Det er en lang vei mellom det analytiske tekstmateriale og barna disse tekstene handler om. I dette bindeleddet finnes mange ulike skrivere, forfattere som er med på å definere et barns livssituasjon og gjennom tekst formidle hvilke behov hvert enkelt barn har. Engebretsen (2007, 82) viser til Bakthin (1970) sine begreper om «person» og portrett». Det handler her om hvorvidt forfattere fremstiller sine karakterer som personer eller som portretter.

Engebretsen (ibid) viser til at å fremstille en karakter som person innebærer at karakterenes ord om seg selv blir gjeldende for beskrivelsen uten innblanding fra skriveren. At en karakter fremstilles som portrett handler om at forfatteren definerer karakteren og på denne måten gir uttrykk for å ha større innsikt i karakterenes liv enn dem selv. Vedtakene som denne analysen baserer seg på har preg av både barns egne beskrivelser av seg selv og skriverens definisjoner av barnet. Sistnevnte må likevel sies å være dominerende i dette analysematerialet. Når de ulike «ledetrådene» presenteres blir det derfor viktig å ha med seg at disse i hovedsak er ytre

beskrivelser av barnet, definert av en skriver eller observert av andre. Man kan diskutere hvorvidt barnets stemme er fremtredende, men det er ikke det denne studien handler om. For å få innblikk i hva den videre analysen kan fortelle om hvilke forståelser av barn som barneverntjenesten konstruerer frem blir de ytre beskrivelsene like viktige.

Etter å ha samlet alle beskrivelser som omhandler barnet i teksten har jeg valgt å dele disse inn i tre hovedkategorier. Dette med hensikt om å tydeliggjøre hvilke fremstillinger som det her er snakk om og hva de kan fortelle. Den første kategorien vil videre omtales som barns uttrykk gjennom handling. Den andre kategorien benevnes som barns emosjonelle uttrykk og siste kategori omtaler barns utvikling. Alle kategoriene vil på hver sin måte analysere tekstens «ledetråder» med fokus på skriver og leser av teksten, språket og konteksten.

4.2 Å gjøre- barns uttrykk gjennom handling

Flertallet av de beskrivelser som benyttes for å fremstille barna knytter seg til det jeg kaller for kategorien barns uttrykk gjennom handling. Nærmere bestemt er dette presentasjoner av noe barnet gjør, enten observert av andre eller kommentert av barnet selv. Presentasjonene er i analysematerialet gjennomgående presentert for seg selv i vedtakenes første del hvor bakgrunn for saken skal legges frem, men sammen med andre forhold som for eksempel hendelser i familien. Hovedsakelig syntes dette å være observasjoner gjort av andre fremfor formidlet av barnet selv. Årsaken for dette kan bunne i analysematerialet omhandler relativt små barn, men uten at dette er gitt.

Så, hva gjør barn? Eller stilt på en annen måte. Hvilke handlinger er det barnet gjør som formidles i vedtak om innvilgelse av hjelpetiltak? Herunder vil jeg presentere funn fra analysen med fokus på hvordan hver enkelt beskrivelse kan sies å være små «ledetråder» i fortellingen om et barn.

4.2.1 Beskrivelsene som det første bildet av barnet

De ulike samlede beskrivelsene utgjør det første bildet av barnet. Det første bildet av Per blir et bilde av at Per som «slår». Videre blir også Per beskrevet som «voldsom». Knut han «stikker av» og Ella «klamrer seg til mor». Ole han «skriker» og Turid hun «dytter». Emma er «aktiv», mens Kaja hun «sparker». Alle beskrivelsene er hovedsakelig bare benyttet en gang og gir derfor kanskje den eneste beskrivelsen av barnet. Stående alene vil ikke beskrivelsen kunne gi leseren noe mer innsikt enn at barnet har utført en handling i en gitt situasjon. Likevel blir det noe alarmerende ved beskrivelsen. Det får leseren til å stille seg spørsmålet om hvorfor Per «slår» eller når er det Per er «voldsom»? Det samme spørsmålet står igjen ved samtlige beskrivelser av barn innenfor dette tema. Alle beskrivelsene for seg selv blir løse

brikker. En vil ikke kunne vite noe om hyppigheten, om selve hendelsen det skjer i eller hvorfor det skjer. Selv om det ikke konkret hevdes i teksten kan det synes som at skriking, sparking, dytting, samt det å stikke av viser til en negativ og ikke ønskelig karaktertrekk hos barnet. Ordet «aktiv» kan både ha en positiv og negativ betydning. I og med det i denne sammenheng benevnes sammen med «*vansker med konsentrasjon*» tolkes det som noe uønsket. Selv om beskrivelsene ikke gir en forklaring på atferden får det en visuell effekt. Man kan se for seg Ole som «*skriker*» og Kaja som «*sparker*». Det samme med Ella som «*klamrer seg til mor*». Med bare små brikker vil leseren kunne skape et eget bilde av det særskilte barnet. Hvilket bilde og fremstilling av barnet som fremtrer vil derfor være avhengig av leseren og hvilket forhold leseren har til tekstsjangeren. Hvilke mulige ledetråder finnes det når hver enkelt beskrivelse analyseres?

4.2.2. Barnets handlinger i en barnevernfaglig kontekst

Beskrivelsen av Turid som «*dytter*» settes i sammenheng med at «*skjer når hun ikke får viljen sin*». Det gir en kjennskap til at Turid har en tenderende reaksjon ved gitte situasjoner. Det kan synes som at dette er et reaksjonsmønster hos Turid som flere vil kunne kjenne igjen om man blir kjent med henne. For leseren blir det mer nærliggende å forstå denne beskrivelsen, og spørre seg hvorfor det er akkurat denne beskrivelsen som trekkes frem av Turid fremfor eventuelle andre karaktertrekk. Å lese setningen om Turid som «*dytter*» og hvor dette «*skjer når hun ikke får viljen sin*» gjør at leseren søker etter en sammenheng. Det er ikke Turid selv som forteller at dette er noe hun gjør når hun ikke får viljen sin. Turid sin karakter fremstilles som et portrett definert av en skriver som mulig fremhever å ha større kjennskap til Turid og hennes atferdsmønster enn Turid selv. Slik formidles det at teksten og dens leser må sees i sammenheng, da de konstruerer hverandre (Hall 1997). Handlingen vil ikke kunne få sin betydning før den settes i en sammenheng. For å forstå hvorfor det at Turid «*dytter*» trekkes frem i et slikt dokument må en også rette søkelyset mot eventuelle lesere av teksten og hvilken kontekst den utformes i. At Turid «*dytter*» når «*hun ikke får viljen sin*» blir heller ingen «ledetråd» uten at den barnevernfaglige konteksten er kjent. Når Turid sin handlinger settes inn i den barnevernfaglige konteksten blir Turid en del av et større bilde. Teksten om Turid vil følge hennes sak (Engebretsen 2005, 57). Det kan bli nærliggende å tenke at Turid som «*dytter*» er sentralt for saken om Turid og en viktig brikke for å forstå hvorfor Turid befinner seg i en barnevernfaglig kontekst. At Turid «*dytter*» kan si noe om vedtakets internalisering og gjenspeile verdier innenfor en gitt kontekst (Berger og Luckmann 2000). Fortellingen om Turid som «*dytter*», portrettet av hennes karakter, blir en «ledetråd» for

leseren når man ser Turid sin handling i den barnevernfaglige konteksten den benevnes i. Den første «ledetråden» blir konteksten. Deretter kan språket og beskrivelsene få sin plass.

4.2.3 Språket kategoriserer

For Ella som «*klamrer seg til mor*» indikeres det ved første øyekast at det også finnes en motsetning. Det er mor Ella klamrer seg til, ikke noen andre. Det blir en løs brikke som gir leseren et lite hint, men uten en fullverdig historie. Man sitter igjen med flere alternative løsninger. Å klamre gir likevel et inntrykk av at Ella ikke klarer gi slipp på mor. Det må ligge noe mer bak. Man kan se på de ulike beskrivelsene som brukes til å fremstille disse barna som en type språklig kategorisering, og hvor enhver kategorisering innebærer en grensedragning der noe vil falle utenfor og noe innenfor kategorien (Engebretsen og Koren Solvang 2010, 12). En slik tankegang gjenspeiler mer spørsmålet om hvordan språk definerer makt, og hvordan dette kan ekskludere og inkludere mennesker i et samfunn. Som nevnt innledningsvis vil denne analysen bære preg av tillit til avsenderen og skriveren av teksten. Det vises til kategorisering ved bruk av språk for å illustrere hvordan beskrivelsene er med på å gi leseren gitte assosiasjoner og at andre assosiasjoner dermed vil falle bort. Selv om det at Ella «*klamrer seg til mor*» bare blir en løs brikke i det narrative puslespillet gir det likevel en forventning til at dette er noe leseren skal få svar på til slutt. Dette uavhengig av hvem det er som er leseren av teksten. Likevel vil konteksten føre til at leseren spør seg hva beskrivelsen av Ella, at hun «*klamrer seg til mor*», har med den barnevernfaglige konteksten å gjøre. Ella sin karakter fremstilles som Turid i portrettform. Det indikeres at skriveren har en innsikt om Ella og hennes handlinger i lys av den barnevernfaglige konteksten, og det mer enn henne selv. Ved at språket kategoriserer trer «ledetråden» sterkere frem og sammen med konteksten utvides gradvis fortelling om Ella. Ledetråden kan være en form for legitimering av hvorfor Ella trenger hjelp og dermed skape en objektiv virkelighet for leseren (Berger og Luckmann 2000). Assosiasjonene, «ledetrådene», gjør det nødvendig å se nærmere på leseren for at fremstillingen av barna skal få en betydning.

4.2.4 Teksten konstruerer gjennom dialog

Emma beskrives eksempelvis som «*aktiv*» og hvor hun videre har «*vansker med konsentrasjon*». Om det er vansker med konsentrasjonen som gjør henne aktiv eller det at hun er aktiv gjør det vanskelig for henne å konsentrere seg sies det ingenting om. Uansett blir dette karaktertrekk hos Emmas som er sentral i den grad at det nevnes i vedtaksteksten som en del av fortellingen om hvorfor Emma trenger den hjelpen barnevernet innvilger. Forståelsen av Emma kan sies å oppstå i øyeblikket det skjer en samhandling mellom teksten og leseren,

og teksten blir dialogisk (Hall 1997). Det er først når denne samhandlingen skjer at noe konstrueres. Enkeltvedtakene blir eksempel på arenaer hvor eksternalisering skjer, hvor objektiv virkelighet skapes og som med tiden kan internaliseres (Berger og Luckmann 2000). At Emma er «aktiv» og har «vansker med konsentrasjon» blir først en «ledetråd» når det skjer en samhandling mellom leseren og teksten. Karakteren Emma utformes som et portrett og som en ledetråd som indikerer at bildet av henne vil forstørres. Dokumentet blir dermed skapt i et samspill og et vekselspill mellom klienten, sosialarbeideren og målgruppen (Askeland og Molven 2012, 47). Dette innebærer at også tekstens målgruppe, leseren, har en innvirkning på dokumentets utforming. At Emma er «aktiv» og har «vansker med konsentrasjon» kan dermed sies å være tatt med fordi det anses som viktig. Ikke bare for den som utformer vedtaket, men også for leseren eller de som anses som målgruppen. Tekstens lesere blir sentrale for å kunne få en forståelse av de karaktertrekk som fremheves hos Emma. Det kan tenkes at den som skriver om Emma vokter seg over overmottakeren (Engebretsen 2007, 48). Overmottakeren beskrives herunder som en mottaker som teksten ikke direkte henvender seg til, men som utgjør en kontrollerende instans. At Emma er «aktiv» og har «vansker med konsentrasjon» kan være en sentral brikke i puslespillet som ikke bare har en betydning for sosialarbeideren og klienten, men som skriveren og kan være kjent med vil kunne være nødvendig for overmottakeren å kjenne til. Kompleksiteten i tekster fremheves og hvordan fremstillingen av barna i disse enkeltvedtakene må forstås i lys av ulike lesere. Teksten konstruerer gjennom dialog og blir en forutsetning for at fortellingen om Emma skal få en mening.

4.2.5 Fortellingen får en mening

Per «slår» og han beskrives videre som «voldsom» noe som knyttes til lek og hvor Per da «ødelegger leker». Fremstillingen blir relevant som en del av fortellingen om Per. Som nevnt innledningsvis skal enkeltvedtak i barneverntjenesten inneholde bakgrunn og begrunnelse for hvorfor man velger å iverksette et hjelpetiltak knyttet enten direkte mot barnet eller familien. Fortellingen om Per som benevnes i vedtaket bør derfor være viktig og ha sammenheng med de hjelpetiltak som iverksettes. At Per ved lek er «voldsom» i den grad at han «ødelegger leker» blir en fremstilling av Per som et barn i behov av hjelpetiltak. Beskrivelsene fungerer som små «ledetråder» til hvorfor Per trenger disse tiltakene. Det er fortellingen om Per, et barn som er i behov av hjelp. Fortellingen om Per får en mening. Vedtakene vil sammen med andre journaler og dokumenter utgjøre det som til slutt blir fortellinger om en klient (Aaslestad 2007, 39). Fremstillingen av Per i enkeltvedtaket blir en del av flere fortellinger om Per. Det er ikke nødvendigvis det viktigste karaktertrekket hos Per, men det mest sentrale

og det som i denne fortellingen om Per best passer inn. I og med kunnskap om den sosial virkelighet er bundet til språket, vendes interessen mot selve anvendelsen i konkrete situasjoner og til hvordan begreper, kategorier og regler gis et innhold (Skjær Ulvik 2007, 60). Fortellingen om Per sier da også noe om landskapet som fortellingen om Per produseres i. Et landskap som kan være internalisert og inneholde bestemte verdier (Berger og Luckmann 2000). Uten dette landskapet vil ikke beskrivelsen av Per gi noen mening. Hvordan Per sine handlinger derimot settes i sammenheng med andre forhold i familien vil det derimot sees nærmere på senere i analysen av tekstens narrative puslespill. At fortellingen om Per får en mening trekker igjen inn leseren som betydningsfull for at puslespillet skal bli løst.

4.2.6 Forståelsen av barnets handlinger avhenger av leseren

I fortellingen om Kaja som «*sparker*» ved grensesetting vil det kunne være flere lesere, med ulike interesser, som skal få et inntrykk av fortellingen om Kaja og hvordan hun forstås. Kaja blir først en karakter i møte med leseren. Ikke bare skal vedtaket om Kaja gjenspeile hennes familie og hennes egen forståelse av seg selv, men muligens også kontrolleres av andre. Kaja som «*sparker*» skaper rom for mange tolkninger. Hva som defineres som en «ledetråd» og innholdet i denne må eventuelle lesere av teksten vurdere. For å få frem hvilken betydning det har at Kaja «*sparker*» ved grensesetting blir leseren relevant for å bedre gi svar på hvorfor dette ble viktig i fremstillingen av Kaja. Kjennskap til leseren vil kunne åpne for en bedre forståelse av fremstilling av barnet. For en autorisert leser, som Hall (1997) benevner som en som deler skriverens ideal og målsetning, vil det at Kaja «*sparker*» ved grensesetting umiddelbart være gjenkjennelig som relevant ved vedtaket. En autorisert leser vil kunne trekke dette i sammenheng eller se på det som en begrunnelse for hvorfor Kaja og hennes familie trenger hjelp. En annen leser vil ikke nødvendigvis trekke en slik slutning. At Kaja «*sparker*» ved grensesetting kan like godt forstås som en del av Kajas handlingsmønster. Det blir en del av den Kaja er og ikke som en del av de forhold som hun lever under. Den autoriserte leser vil derimot kunne se på ledetråden som en varsel. Et varsel om at det kan være noe rundt Kaja som gjør at hun handler på en slik måte. På denne måten blir det den dialektiske tankegangen, det som skjer mellom vedtaksteksten, språket og lesere, som forteller noe om hvilke forståelser av barn barneverntjenesten konstruerer i sine vedtakstekster. Varslet kan tyde på eksternalisering ved at det utgjør et symbol som blir forståelig for leseren (Berger og Luckmann 2000).

At Kaja «*sparker*» vil med dette også kunne representere hvilke handlinger, hva det er Kaja gjør, som henger sammen med forståelser av barn og hvilke barn som det vurderes som

nødvendig mottar hjelp. Den autoriserte leser legger dermed føringer for hvilke handlinger, hvilke ledetråder, som skaper en reaksjon. Kaja som «*sparker*» sier dermed noe om barnevernet i dag, hvem som defineres som brukere og hvordan tidlig intervensjon blir en viktig metode i møte med denne gruppen (Schjelderup, Omre og Marthinsen 2005, 14). Dette kan igjen gjenspeile spørsmålet om hvorvidt barnevernet bistår de barn som faktisk trenger det eller om barnevernet i for stor grad fokuserer på forebyggende hjelpearbeid som kunne ivaretas gjennom andre instanser i kommunen. Å få tak i hva de ulike ledetrådene betyr for den autoriserte leser viser hvordan barns fremstilling og bruk av narrativt puslespill forteller en historie om et barn, men gir også et innblikk i hvilke barn som er i behov av hjelp. Det blir opp til leseren å reflektere over hvorvidt Kaja som «*sparker*» er en som faktisk er i behov av bistand fra barnevern. Leseren vil bli avgjørende for om fortellingen om Kaja som «*sparker*» blir en «ledetråd» om Kaja sine særlige behov.

4.2.7 Beskrivelser som barns særlige behov

Turid som «*dytter*» trenger ikke bare forstås som noe Turid gjør ved grensesetting eller ved motstand, men kan også indikere et særlig trekk ved Turid som sier noe om henne i lys av de forholdene hun lever under. I følge barnevernloven § 4-4 andre ledd skal de enkeltvedtak som vedtas alltid knyttes til de barn det gjelder. Det vil si at selv om forholdene i hjemme beskrives skal det også formidles hvilke innvirkning dette har på det særskilte barnet som lever inn under disse forholdene. Turid som «*dytter*» kan henge sammen hvilke handlinger det er hun gjør som ikke synes å tilpasse seg samfunnet. Det kan indikere at dette er handlinger Turid gjør som ikke sammenfaller med samfunnets krav. Turid sine handlinger får derimot ikke noen forklaring. Man sitter igjen med at karakteren Turid har et særlig behov. Det særlige behovet blir en «ledetråd» og ikke en fullverdig fortelling om Turid og hvem hun er. Turid har et særlig behov som barnevernet fremdeles har ansvaret for å sørge for at tilpasser seg samfunnets krav til tross for den sterke vekten på barns individuelle rettigheter (Kroken 2015, 66). Fremveksten av barns individuelle rettigheter trenger derfor ikke sammenfalle med ideer om barn i et samfunn, men heller tyde på en form for internalisering og gjenspeile tanker om hvordan utvikling forstås (Berger og Luckmann 2000). I tråd med et slikt perspektiv vil lesere, uavhengig av hvem de er, forstå Turid sine handlinger som et resultat av forstyrrelser i utviklingen. Turid kan ikke klandres for sine handlinger. Leseren søker å forstå Turid i lys av hennes utvikling og hvor eventuelle forstyrrelser kan ha oppstått. Turid sine særlige behov knyttes dermed til de forhold hun lever under og hennes handlinger blir derfor ikke stående alene.

Analysen av kategorien barns uttrykk gjennom handling viser kompleksiteten i forståelsen av barns fremstilling i slike vedtak. For at beskrivelsene skal tre frem som «ledetråder» må også betydningen av konteksten, språket, leseren og organisasjonen fremlegges.

4.3 Å føle- barns emosjonelle uttrykk

Mens den første kategorien av barns fremstilling, barns handlinger, syntes å være handlinger av negativ art fremstår den andre kategorien med et helt annet inntrykk. Kategorien som jeg har valgt å kalle for barns indre emosjonelle uttrykk, viser i større grad til barns sårbarhet og uskyldighet. I motsetning til hva barnet gjør er dette vurderinger eller observasjoner av barnet hvor det formidles en fremtoning barnet har. I enkelte tilfeller er dette barnets beskrivelser av seg selv, men hovedsakelig er også dette observasjoner gjort av andre. Så, hvilke emosjonelle uttrykk fremheves hos barn som er i behov av hjelpetiltak fra barnevernet? Herunder presenteres funn av de ledetråder som sier noe om barns emosjonelle uttrykk. På lik linje med første kategori vil også disse analyseres i forhold til skriver og leser av teksten, samt språket og konteksten teksten utformes i.

4.3.1 Beskrivelser av barn som forsvarsløs

I analysematerialet fremkom det at beskrivelser og fremstillinger av barnets emosjonelle uttrykk i stor grad gav assosiasjoner til uskyldighet. Tora beskrives som «*sliten*», Niklas som «*redd*», Peder som «*trist*», Maja som «*urolig*», Thomas som «*ukritisk*» og Kristian som «*gråter*». Disse beskrivelsene er på lik linje med barns uttrykk gjennom handling bare nevnt en gang i vedtakene. Flere av barna blir derimot utover denne ene beskrivelsen beskrevet eller vurdert som «*sårbare*», selv om dette ble klassifisert til å også gjelde ved fremstilling av barns handlinger. Stine ble omtalt som «*sint*» og ved akkurat dette analysematerialet syntes det å være det eneste emosjonelle uttrykket med negativ fremtoning hos barnet. Rent overordnet kunne det derfor synes som at barn som er i behov av hjelpetiltak fra barnevernet har det vondt innvendig og trengte beskyttelse. Igjen la dette føringer for at uttrykket i en eller annen form måtte forklares for at bildet av barnet kunne bli fullstendig. Samtidig varsler det om en fare for at barna senere kan se på seg selv om problemskapere eller offer i den situasjonen de var i (Jansen 2010). Selv om dette omhandler subjektposisjoner og ikke konstruksjoner av forståelser av barn vil de likevel være relatert til hverandre. Det at Niklas er «*redd*» indikerer på et vis fremtidig utvikling og nødvendigheten av å intervensere for å endre denne. Selv om leseren også søker en forklaring rundt det barnet gjør, deres ytre handlinger, skaper fremstillingen av barns emosjonelle uttrykk et inntrykk av et forsvarsløs barn og som i større grad kan relateres til en offerrolle. Leser, uavhengig av hvilken leser det er, vil sitte

igjen med et ønske om at Niklas ikke skal være «redd». Utgangspunktet for å hevde dette er nettopp i hvilken kontekst teksten er utformet i. Det er en barnevernfaglig tekst. Leseren, uavhengig hvilken, vil sannsynligvis være kjent med det. Årsaken til hvorfor Niklas er «redd» vil derimot kunne variere ut ifra hvem som leser. Men konteksten kan ikke tas vekk. Det forsvarsløse barnet blir allerede gjennom den konteksten den trer frem, gjennom objektivisering, definert som forsvarsløs (Berger og Luckmann 2000). Dette før leseren i det hele tatt blir introdusert for beskrivelser og fremstillinger av barnet. For å forstå «ledetrådene» og hvorfor de i dette materialet syntes å vise til barns forsvarsløshet vil det videre sees nærmere på skriveren, leseren og konteksten og hva disse elementene gjør med beskrivelsene.

4.3.2 Barns fremstilling forteller om en barnevernfaglig organisasjon

Fremstillingen av Tora som er «sliten» knyttes ikke bare til hvem som leser om Tora, men også til hvem som skriver om henne. Når det fremheves i en slik tekst at Tora er «sliten» kan dette også underbygge sentrale forståelser ved en organisasjon og hva det er ved Tora sin fortelling som vurderes som viktig. Det at Tora oppfattes som «sliten» gir inntrykk av et mindre barn uten energi. Det kan underbygge en organisasjons oppfatning om at mindre barn skal utstråle glede over å utforske, bli kjent med verden. At Tora fremstår som «sliten» sammenfaller derfor ikke med organisasjonens generelle oppfatning av hvordan barn i en aldersgruppe fremtrer. Vedtaket om Tora kan være internaliserende og si noe om grunnleggende verdier i organisasjonen (Berger og Luckmann 2000). På denne måte blir Tora sin «slitenhet» et slags hint om en større fortelling om Tora. Det indikerer at det finnes en løsning på problemstilling rundt at Tora er «sliten» og hvordan hun kan få tilbake den energien som forventinger tilsier at hun skal ha.

Fortellingen om Tora må derfor også forstås i lys av den organisasjonen den oppstår i, og kan vise til hvordan det i en organisasjon kan være etablert generelle bestemmelser for hva det skal fortelles om og hvem som skal fortelle denne historien (Gubrium og Holstein 2009, 174). Dette minner en om at enkeltvedtak baseres på flere samtaler og dokumenter. Både gjelder dette tidligere samtaler med både barnet, foreldrene og eventuelle involverte instanser. Videre kan det bygges på tidligere dokumenter og journalnotater som forteller historien om Tora. Det mulige eksternaliserende elementet man vil kunne finne i en slik tekst blir en viktig del av den dialektiske prosessen et enkeltvedtak i barnevernet produseres i (Berger og Luckmann 2000). Det kan være at Tora i andre dokumenter er beskrevet som glad eller trist, uten at dette er noe man kan vite. Det er likevel det at Tora oppfattes som «sliten» som fremheves av den ansatte i sin organisasjon for å best beskrive Tora i den situasjonen som hun og familien befinner seg i.

For å forstå fortellingen om Tora blir det da sentralt å ha med seg at barnevernet som organisasjon, på lik linje med andre organisasjoner, også influeres av nye tankeganger og metoder som internaliseres i en organisasjon (Gubrium og Holstein 2009, 174). At Tora oppfattes som «*sliten*» kan dermed sies å ikke bare være sentralt i fortellingen om Tora, men også i henhold til hvilke forventninger skriveren har av den autoriserte leseren og de tanker som her synes gjeldende for barns utvikling. Beskrivelsen av Tora blir en fortelling om en barnevernfaglig organisasjon. Tora selv blir derimot symptombæreren.

4.3.3 Barn som symptombærer

Maja som er «*urolig*» og Thomas som er «*ukritisk*» fremstilles som barn med symptomer på noe. Hva dette kan være sies det derimot i setningen alene ikke noe om. Det er en vurdering noen har, basert på observasjoner gjort av barnet. Det er likevel et emosjonelt uttrykk. Maja som er «*urolig*» gir inntrykk av en indre uro som igjen knyttes til følelser. Det er noe i Maja som hun har vanskelig for å uttrykke. Det kan også være snakk om motorisk uro, men i og med Maja bare benevnes som «*urolig*» sitter man igjen med at dette tilknyttes hennes indre tanker og følelser. Thomas som er «*ukritisk*» gir et bilde av et barn som henvender seg til hvem det skulle være. Opplevelsen blir at Thomas ikke vil klare å identifisere eventuelle farer som kan oppstå og igjen fremtrer behovet for beskyttelse. Selv om det ikke er gitt hva som frembringer Maja og Thomas sine symptomer er likevel beskrivelsen av dem virkningsfulle. Det blir et bilde av barn som trenger rettleiding i hvordan komme seg frem i verden. Man stiller seg gjerne spørsmålet om hvem er det som gjør det nå, hvordan gjøres det, og hva kan gjøres bedre slik at Maja gir slipp på sin uro og Thomas kan møte verden med et mer kritisk blikk. Barn som symptombærere trenger ikke nødvendigvis bety at de står alene. Det kan være så enkelt som at barn som lever under forhold hvor flere av disse klassifiseres som risikofylte viser symptomer på nettopp det. Å være barn i risiko.

At Maja er «*urolig*» og at Thomas er «*ukritisk*» kan på ett vis vise til psykologiens inntreden i den barnevernfaglige verden og hvordan barn også kan sies å være symptombærere av de liv de lever. Utgangspunktet blir at det finnes barn som er urolige og barn som er ukritiske (Hacking 1999). Derimot kan Maja sin urolighet og Thomas som er ukritisk innebære større forklaringer på hva nettopp symptomene betyr. Leseren kan tenke at det blir viktig at Maja og Thomas ikke blir stående alene igjen som symptombærere, men at hjelpeapparatet rundt iverksetter nødvendige tiltak innenfor riktig organ (Regjeringen 2013). Ledetrådene om Maja og Thomas kan indikere at det finnes forhold hvor det blir viktig å forebygge og behandle mulige traumer (ibid). For leseren kan det at Maja er «*urolig*» og Thomas er «*ukritisk*» være

kjente fenomen, som har eksistert over tid, men hvor behandlingen og hvordan dette håndteres først får sin dimensjon etter at begrepet har fått sin betydning slik den fremstår i dag (Hacking 1999). At Maja fremstilles som «*urolig*» og Thomas som «*ukritisk*» trenger derfor ikke være begrensende og objektiverende ved at det inntar en permanent form (Berger og Luckmann 2000). Det kan like godt åpne for bistand som ikke tidligere var en mulighet for dem. På denne måte indikerer beskrivelsene, «ledetrådene», hvilken bistand som kan være nødvendig. Barn som symptombærer blir også en fortelling om nødvendige tiltak og nødvendige behov. Språkets virkning blir igjen sentralt for hvilken effekt beskrivelsen får i sin fremstilling.

4.3.4 Språket gir en visuell effekt

Mens Maja og Thomas utviste symptomer på det som kategoriseres som emosjonelle uttrykk ble det i Kristian sitt tilfelle vist til et konkret uttrykk av en følelse. Kristian «*gråter*». Dette ble knyttet til særlige situasjoner som omhandlet adskillelse fra en av foreldrene. Det gir likevel en visuell effekt som gjenskaper et bilde av et barn med tårer i ansiktet. En slags sorg uten at det konkret sies hvorfor Kristian «*gråter*». Fremstillingen av Kristian blir veldig tydelig. Det er på mange måter enklere å se for seg barnet som gråter enn barnet som fremstår ukritisk. At Kristian «*gråter*» vil visuelt kunne gi den samme effekten, men hvilken mening det gir kan speile ulike forståelser av Kristian og hans liv. Språket blir likevel sentralt. Selv om all språkbruk nødvendigvis ikke gir samme meningsinnhold vil det likevel være flere symboler som uttrykker felles bilder og assosiasjoner. Det at Kristian «*gråter*» ved adskillelse av en av foreldrene vil videre åpne for fortolkning. Kjennskap til konteksten trer igjen frem som gjeldende for at felles mening kan oppstå.

Språket blir i ledetråden om Kristian mer enn en måte å uttrykke seg på (Askeland og Molven 2012). Gjennom språket får verden rundt Kristian en form og et innhold. Det åpnes for at man kan kunne kommunisere med andre uavhengig av deres tilstedeværelse (Berger og Luckmann 2000). At Kristian «*gråter*» fremtrer som et symbol som vil kunne være gjenkjennelig for flere lesere og ikke bare den som skriver. Slik får språkbruken en visuell effekt som og skaper et felles meningsinnhold. Derimot finnes det også her fallgruver. For å få et felles meningsinnhold kreves det også en kjennskap til den konteksten språket utformes i (ibid). Konteksten utgjør basisen for at felles mening kan produseres. Det tas som utgangspunkt at fremstillingen av Kristian som «*gråter*» visuelt sett vil kunne gi det samme bilde for de fleste. Årsaksforklaringen, hvorfor Kristian «*gråter*», vil derimot gi stor variasjon og leserens rolle vil få en sentral betydning. Klient og sosialarbeideren, skriveren og leseren, kan leve i to helt

ulike verdener (Askeland og Molven 2012, 35). I andre analysedel sees det på hvordan tekstens narrative puslespill nettopp bidrar til å skape mening og hvordan det at Kristian «gråter» settes inn i en barnevernfaglig kontekst. Mens språket gjennom symbolbruk har gitt en visuell effekt, et nærbilde, en ledetråd, åpner det narrative puslespillet for et større bilde. Ledetråden blir gjennom språket visuell, men hvilken mening beskrivelsen av Kristian gir må også utforskes for at fremstillingen skal bli fullstendig.

4.3.5 Barns følelser har en betydning

Peder fremstilles som «*trist*». Det gir en opplevelse av nedstemthet som også blir sterkere med tanke på at Peder er under skolealder. At Peder er «*trist*» knyttes derfor lett til hans psykiske helse. Hva gjør Peder «*trist*»? Hva gjør han nedstemt? I motsetning til Kristian som «*gråter*» gir uttrykket «*trist*» en slags assosiasjon til følelser som Peder kan ha vansker med å uttrykke. De er verken uttalt verbalt eller konkret uttrykt. Man vil etter all sannsynlighet også finne fremstillinger av barn som «*trist*» hvor barnet kan ha uttalt at det skjedde og jeg ble trist, eller at andre beskriver en situasjon og barnet ble da trist. For Peder kan det være nærmest en beskrivelse av hans helse som ofte kan bli sett på som et uttrykk for et barns omsorgssituasjon, trivsel og utvikling i videre forstand (Christiansen mfl. 2015, 106). Peder kan også være en del av eksisterende kunnskap som viser at barn i kontakt med barnevernet langt oftere har psykiske vansker enn andre barn (ibid). At Peder fremstilles som «*trist*» blir derfor ikke bare et spørsmål om hvorfor, men også en økende bekymring for hvordan Peder har det inni seg. I analysemateriale er beskrivelsen av Peder som «*trist*» en observasjon. Det er ikke knyttet til en situasjon, men mer en generell beskrivelse av hvordan Peder oppleves. Dette forsterker inntrykket av en mulig sammenheng mellom Peder sin helse og at han er «*trist*». Beskrivelsen fremstiller Peder i portrettform og det virker som at skriveren har en sterk kjennskap til Peder. På denne måten synes det som at skriveren forsterker Peder sin karakter og hvorpå «ledetråden» styrkes og synliggjøres.

Ledetråden om Peder kan indikere at det bør fokuseres mot et samarbeid mellom barnevern og psykisk helsevern for barn og unge. Noe som kan gjenspeile dagens vektlegging av hvor blant annet helsedirektoratet (Helsedirektoratet 2015) fremhever at det er viktig med et godt samarbeid mellom disse tjenestene for barnets beste. Hvorvidt det at Peder beskrives som «*trist*» har noen form for tilknytning til hans psykiske helse vet man ikke. Likevel er det verdt å nevne temaets aktualitet som sier noe om barn og forholdet mellom psykiske helse og barnevern. Å se på hvordan små barn under barnevernet beskrives når de er små kan hjelpe med å forstå de som unge voksne. Selv om det i denne analysen er fokus på Peder i et

enkeltvedtak kan det være viktig å ha med seg at dette dokumentet blir en del av flere dokumenter og journaler som utgjør fortellingen om Peder. Ledetråden om Peder som «*trist*» ville kunne gjenspeiles i andre dokumenter. Noe som kan tyde på objektivering og hvor ledetråden har tatt en permanent form (Berger og Luckmann 2000). Det blir herunder viktig å vokte seg over at dette i tilfelle ikke bare er et resultat av at teksten er selvproduserende (Engebretsen 2007). Det vil si at språket benyttet i tidligere journaler eller dokumenter har formet de ulike skrivere sin oppfatning av virkeligheten og at Peder er «*trist*». Uansett vil fremstillingen av Peder som «*trist*» knyttes til hans følelser og at dette er et området av Peder sitt liv som man må søke klarhet i. Betydningen av barns følelser må belyses. Ledetråden henter om fremtidige farer, men må også si noe om nåtiden for at fortellingen skal bli komplett.

4.3.6 Nåtiden har en verdi

Fremstillingen av Niklas som er «*redd*» blir en del av fortellingen om Niklas. Det er ikke bare en beskrivelse av Niklas og hans liv, men en beskrivelse av Niklas i dag og tidligere. I vedtaket om Niklas som er «*redd*» eller nærmere sagt ble «*redd*» var dette knyttet til en aktuell situasjon som nylig hadde skjedd. Fra at leseren har blitt kjent med Niklas og hans liv tidligere blir leseren introdusert for en nylig hendelse hvor Niklas ble «*redd*». Som nevnt innledningsvis skal et enkeltvedtak med innvilgelse av hjelpetiltak inneholde aktuell situasjon, beskrivelse av bakgrunnen og en samlet vurdering basert på de opplysninger som er oppgitt. Vedtaket om Niklas kan derfor karakteriseres som en fortelling. Ledetråden om Niklas kan sammenlignes med en av seks kjennetegn som Bergström og Borèus (2012, 229) viser til at Labov og Waletzky (1967) fremhever kan finnes ved et narrativ, herunder det de omtaler som en koda. Kodaen beskrives som et element hvor fortellingen dras tilbake til nåtiden. Leseren trekkes ut av fortellingen, inn i nåtiden, før fortellingen deretter formidles videre. Narrativer kan presenteres både med og uten en koda. Likevel kan kodaen fremstå sentralt i enkelte fortellinger. At Niklas ble «*redd*» knytter fortellingen om Niklas inn i et nåtidsperspektiv. Niklas er «*redd*» nå. Uavhengig av hva det er som gjør Niklas «*redd*» sitter leseren igjen med en fremstilling av et barn som trenger beskyttelse. Kodaen gjør at leseren får et tettere forhold til Niklas. Leseren blir ikke bare kjent med Niklas på avstand, i fortid, men får en nærmere tilhørighet gjennom kodaen og introduseringen til nåtiden. Niklas sitt emosjonelle uttrykk blir aktuell og bidrar til å gjøre han synlig for leseren. Leseren får karakteren Niklas tett på kroppen og «ledetråden» forsterkes.

Ledetråden, kodaen om Niklas, kan også analyseres som der hvor konklusjonen trekkes (Haldar og Engebretsen 2009, 64). Dette henger sammen med at det er i en fortelling at begivenhetene settes i sammenheng (ibid). Kodaen utgjør sammenhengen. Leseren blir kjent med hvordan fortid og nåtid henger sammen. Men andre ord hvordan det at Niklas blir «redd» henger sammen med andre begivenheter i Niklas sitt liv. Fremstillingen av Niklas blir derfor ikke bare viktig for at leseren skal bli kjent med Niklas, men avgjørende for å forstå sammenhengen i Niklas sitt liv. Kodaen har åpnet for at det finnes en sammenheng, og gjør videre eksternalisering og objektivering mulig (Berger og Luckmann 2000).

Analysen av kategorien barns emosjonelle uttrykk viser hvordan ulike forståelser, språklige definisjoner og aktualitet virker inn på forståelsen av barns fremstilling i slike vedtak. For at beskrivelsene skal tre frem som «ledetråder» vil leseren sine oppfatning av disse temaene kunne virke inn på hvilke assosiasjoner beskrivelsene gir.

4.4 Å være- barns utvikling

Utover beskrivelser av det barnet gjør eller hva barnet føler er det flere beskrivelser som omhandler konkrete utviklingstrekk hos barnet. Beskrivelsene er samlet i en siste kategori som kalles å være- barns utvikling. Hensikten med å plassere disse under en kategori er å vise hvordan dette synes å være vansker barnet har og som sterkt tilknyttes deres utvikling. I motsetning til de andre to kategoriene virker dette å være vansker som på hver sine måte allerede er definert. Fremstillingene som herunder presenteres er alle beskrivelsene gjort av andre enn barnet selv og omhandler hvilke utviklingstrekk barnet har som utgjør en risiko for det barnet det gjelder. Som ved tidligere kategorier vil språk og kontekst få en betydning ved analysen av de beskrivelser som fremkommer inn under denne kategori.

4.4.1 Risiko finnes ved utvikling

I analysematerialet for denne studien blir de barna som beskrives med utviklingsvansker også knyttet til risiko og ved flere tilfeller omtalt som «sårbare». Utviklingsvanskene utgjorde en allerede eksisterende sårbarhet og som dermed varsler leseren om barnets behov. Et varsel om at barnet, muligens mer enn andre barn, trenger støtte for å sikre en god utvikling. Emil og Trude ble beskrevet som født «*premature*», Mikkel har en «*umoden grov- og finmotorikk*», Anne har «*språkvansker*» og Henrik har «*konsentrasjonsvansker*». Samtlige ble beskrevet som «sårbare». Dette kan settes i sammenheng med nødvendigheten av å følge barns utvikling de første leveårene, da det vil være viktig for barnets videre utvikling og senere fungering i voksenlivet (Kvelling 2015). Beskrivelsene som gjøres av barnets utvikling blir en løs brikke som må settes i sammenheng. Alle de utviklingsvanskene som her er beskrevet i

vedtakene trenger ikke være knyttet til det barnevernfaglige arbeidet. Det er generelle risikoer hva gjelder barns utvikling. Likevel fremheves det hvordan enkelte utviklingsvansker krever mer oppfølging, mer støtte fra nærmeste omsorgsgivere enn hos barn generelt (ibid). At Emil, Trude, Mikkel, Anne og Henrik beskrives som «sårbare» tilknyttet deres utviklingsvansker gir leseren et innblikk i hvilke behov de vil ha i fremtiden. Fremstillingen kan sette i gang flere spørsmål hos leseren. På lik linje med beskrivelsene av hva barnet gjør og hva de føler blir deres «sårbarhet» en løs brikke hvor leseren søker å finne dens sammenheng.

Utviklingsvanskene vil kunne få ulike betydninger avhengig av hvem det er som leser om barnet, men de henviser alle til at det finnes en risiko.

4.4.2 Barnet blir hjelpetrequende

Emil og Trude som er født «*premature*» og Henrik som har «*konsentrasjonsvansker*» gir for så vidt assosiasjoner til ulike former for «sårbarhet». Å være født «*prematuro*» indikerer for leseren at dette både kan innebære store eller små, til tider ingen, utfordringer som må følges i ettertid. Det blir lett for leseren å sette det at Emil og Trude er født «*premature*» i sammenheng med at dette utgjør en form for «sårbarhet» som muligens kan følge dem videre inn i voksenlivet. At Henrik har «*konsentrasjonsvansker*» åpner for en annen forståelse enn for Emil og Trude. Fremstillingen blir mer klar og leseren kan sitte igjen med at denne formen for «sårbarhet» ikke trenger å være vedvarende. Leseren søker igjen, som tidligere nevnt, etter årsaksforklaringer og en søken etter en løsning på Henrik sine «*konsentrasjonsvansker*». Men på lik linje med Emil og Trude som er født «*premature*» trenger ikke det at Henrik har «*konsentrasjonsvansker*» i seg selv utgjøre behov for bistand fra barneverntjenesten. Deres menneskelige problemer kan sies å måtte standardiseres, knyttes til sosialt arbeid, og dermed må det sees på hvordan et hjelpesøkende individ forvandles til en hjelpetrequende klient og videre til en sak i en eller annen velferdsinstitusjon (Järvinen og Mik-Meyer 2003, 15). Selv om beskrivelsen av Emil, Trude og Henrik viser at de er barn som trenger hjelp viser den ikke hvordan de er blitt hjelpetrequende klienter. Vedtakene, analyse materialet for denne studien, må vise til hva det er som utgjør at dette er et behov. Videre må det henge sammen med lovverket og de kriterier som legges til grunn og som avgjørende for at det skal skje. Det blir sosialarbeideren, i dette tilfelle skriveren, sin oppgave å gjennom teksten synliggjøre de karakteristikkene hos personen som gjør at vedkommende har behov for hjelp innenfor institusjonens føringer (ibid). Når det i vedtakene derfor tas med at Emil og Trude er født «*premature*» og Henrik har «*konsentrasjonsvansker*» er det nærliggende å tro at dette er sentralt for hvorfor de vurderes som hjelpetrequende klienter.

Gjennom deres utviklingsvansker blir Emil, Trude og Henrik sine karakterer mer definert og dermed mer statiske.

Kjennskapen til konteksten som teksten utformes i henhold til vil ha en betydning for leseren i møte med Emil og Trude som er født «*premature*» og Henrik som har «*konsentrasjonsvansker*». I eksempelvis en sykejournal vil Emil og Trude født «*premature*» kunne igangsette andre tanker og hva dette innebærer for dem. Henrik som har «*konsentrasjonsvansker*» vil i barnehagesammenheng muligens utløse fokus på andre problemstillinger. Ved bruk av den dialektiske tankegang vil enkeltvedtakene og den konteksten de utformes i også ha en betydning for hvordan språket og begreper forstås (Berger og Luckmann 2000). Hvordan Emil, Trude og Henrik blir hjelpetrengende klienter har ikke bare med selve beskrivelsen av dem å gjøre, men også hvilken forståelse leseren har av konteksten de er produsert i. Leserens betydning blir like sentral, om ikke mer, som skriverens av teksten. Beskrivelsen blir først en «ledetråd» om at dette har noe med barnevern å gjøre i møte med leseren. En forståelse av sammenhenger trer igjen frem som sentral for å belyse hvordan barn fremstilles.

4.4.3 Hendelsene settes i en sammenheng

Fortelling om Anne som har «*språkvansker*» trenger, som analysen viser, en sammenheng for at leseren skal kunne forstå hva denne fremstillingen har med Anne sin kontakt med barneverntjenesten å gjøre. Når man ser på fortellingen om Anne som har «*språkvansker*» vil leserens sin tolkning av «*språkvanskene*» være avhengig av om den har forstått grunnideen til fortellingen. Først når leseren forstår selve ideen vil Anne sine «*språkvansker*» kunne settes i sammenheng med hennes livshistorie. Hennes «*språkvansker*» blir et nøkkelord som gjør det enklere for leseren å se betydningen av hvordan eventuelle andre beskrevne hendelser kan knyttes til dette. Anne sine «*språkvansker*» blir en del av et narrativ som følger en rekkefølge, og Haldar (2006, 54) viser her til Chatman (1978) og hvor dette kan sies å være noe (hendelser) er kjedet sammen på en eller annen måte. Anne sine vansker kan belyses gjennom ulike måter å fortelle på, men en måte er å skille mellom hva (story) som blir fortalt og hvordan (plott) det er fortalt (Haldar 2006). Plottet vil gjøre leseren oppmerksom på hva som skjer og sette hendelsene i sammenheng (ibid). Fremstillingene av Anne som har «*språkvansker*» vil kunne være en bit av fortellingen om Anne som først faller på plass gjennom å ha definert plottet. I enkeltvedtak som handler om innvilgelse av hjelpetiltak kan plottet sies å være barnevernsplottet. Grunnideen for fortellingen og hvordan den blir fortalt vil være Anne sitt behov for bistand fra barneverntjenesten. Fremstillingen av Anne og hennes

«*språkvansker*» vil derfor først få en betydning ved at det settes i sammenheng barnevernsplottet. Plottet tilsier dermed at Anne sine «*språkvansker*» henger sammen med hennes behov for hjelp fra barneverntjenesten.

Dette plottet, eller denne grunnideen, viser hvordan det blir viktig at leseren kjenner til enkeltvedtak i seg selv. Å forstå beskrivelsen av Anne som har «*språkvansker*» handler også om å forstå barneverntjenesten sitt lovverk, rammevilkårene og organisasjonen tekstene utarbeides i. Analysen viser at det ikke er uten videre at Anne sine «*språkvansker*» står skrevet i vedtaket. Hvordan bruk av narrativt puslespill kan hjelpe med å belyse denne sammenhengen vil utforskes i den videre analysen.

Analysen av kategorien barns utvikling viser hvordan definerte «*sårbarheter*» på et eller annet vis må settes i en sammenheng for å forstå barns fremstilling i slike vedtak. For at beskrivelsene skal tre frem som «ledetråder» må det barnevernfaglige ved teksten komme å fokus.

4.5 Oppsummering

Analysens første del har vist at hvordan det finnes ulike tilnærminger ved fremstillingen av barn. Beskrivelsene ble delt inn i tre ulike kategorier. Dette for demonstrere ulike måter en tekst kan synliggjøre barnet på og hvilke assosiasjoner dette gir leseren. Analysen viste at skriveren ved flere anledninger beskrev barnet gjennom barnets handlinger. Videre gjennom barnets følelser og til slutt gjennom sentrale utviklingstrekk hos barnet. Fremstillingene, uavhengig av hvilken kategori de tilhørte, ble på hver sin måte løse brikker med problemstillinger hvor det ikke ble presentert noen form for løsning. Analysen av de ulike beskrivelsene av barnet resulterte ofte i nye spørsmål. Hvorfor gjør barnet som det gjør? Hvorfor føler barnet som det gjør? Hvorfor har barnet utviklet vansker?

Analysen har frem til nå vist ulike måter barn fremstilles på i enkeltvedtak hvor barneverntjenesten innvilger hjelpetiltak. Jeg mener likevel at fremstillingen i disse konkrete tekstdokumentene er mer kompleks enn de beskrivelser som frem til nå er benyttet for å fremstille de ulike barna. Jeg vil i neste analysedel se på hvordan man ved å se på tekstens narrative puslespill kan få en utvidet forståelse for fremstillingen av barnet. Beskrivelsene av de ulike barna vil settes i sammenheng med andre deler av teksten og barnets livssituasjon vil få større plass. Jeg mener at dette, sammen med de funn som allerede foreligger, kan bidra til mer kunnskap om hvilke forståelser av barn barneverntjenesten konstruerer frem i sine enkeltvedtak.

5.0 Analyse- En utvidet fremstilling og forståelse av barnet

Jeg vil i denne analysedelen se på hvordan fremstillingen og forståelsen av barn kan sies å få en annen dimensjon ved å søke etter vedtakenes narrative puslespill. Som nevnt viser Hall (1997) til hvordan leseren i ulike dokumenter kan bli presentert for små hint og alternative løsninger til et problem. Disse samles til slutt for en endelig forklaring eller konklusjon som gir leseren svar på de uklarerheter som tidligere er presentert i teksten. Jeg har frem til nå sett på hvordan barn fremstilles på ulike måter ved å se på de konkrete beskrivelsene som benyttes i vedtakene. De eksisterende beskrivelsene vil videre settes i sammenheng med resten av vedtaksteksten. I lys av Hall (1997) sitt begrep om narrativ puslespill vil det analyseres hvordan vedtaksteksten kan være med på å utvide beskrivelser og fremstillinger av barnet. Jeg vil her trekke inn utviklingspsykologi for å synliggjøre hvordan barn forstås.

5.1 En utvidet fremstilling skaper nye kategorier

Det er, som allerede nevnt, en lang vei mellom den som leser de utvalgte tekstene og barna som tekstene handler om. Ved å introduseres for de ulike barna gjennom beskrivelser av handlinger de gjør, følelser som de uttrykker og utviklingstrekk som de har ønsker jeg å få en større forståelse av hvilke barn det her er snakk om. Mulig gjenspeiler dette egen barnevernfaglig bakgrunn, men er likevel viktig for at fremstillingen skal kunne utvides. Andre vil kanskje møte teksten videre med et helt annet blikk. Christiansen m.fl. (2015, 23) fremhever hvordan statistikk og forskning viser at det foreligger mer beskrivelser av foreldrene enn det gjør av barna som mottar hjelpetiltak. De melder om et behov for flere studier og mer kunnskap om barnas generelle fungering og trivsel, deres fysiske og psykiske helse, deres relasjoner med jevnaldrende og deres skolegang (ibid). Jeg vil i denne analysen se på om hvorvidt svaret på dette allerede kan finnes i de tekstene som omhandler de barn som mottar hjelpetiltak. Vil fokus på tekstens narrative puslespill kunne bidra til større kjennskap om barns fremstilling og hvordan de forstås? Vedtakene som utgjør analyse materialet for denne studien benevner ikke bare barnet, men også barnets foreldrene og eventuelle spesifikke situasjoner. Det er fortellinger om barnets helhetlige livssituasjon. Det er fortellinger om hendelser i deres liv og hvilke vurderinger barnevernet gjør basert på disse. Ved å trekke inn disse elementene i analysen ønsker jeg å åpne for en utvidet fremstilling og forståelse av barna.

Etter at jeg hadde samlet alle beskrivelser som ble brukt til å fremstille barna og delt de inn i kategorier besluttet jeg å benytte disse kategoriene videre inn i andre analysedel. Analysen av tekstene, det narrative puslespillet under hver kategori, åpnet for en utvidet fremstilling og

forståelse av barna og nye kategorier ble skapt. Jeg vil derfor, i denne andre analysedelen, dele inn i tre nye kategorier som alle baserer seg på kategoriene ved første analysedel. Dette med formål om å tydeliggjøre hvordan de ulike beskrivelsene under hver kategori får en annen dimensjon gjennom den analytiske tilnærmingen, samt hva dette kan fortelle. Den første kategorien vil jeg videre omtale som barns handlinger og deres livssituasjon. Andre kategori benevner jeg som barns følelser og hjelp til regulering, og siste kategori omtales som barns utvikling og særlige behov. Alle kategoriene vil på hver sin måte analysere tekstens narrative puslespill med fokus på hvordan fremstillingen og forståelsen av barna på denne måte utvides. Som ved forrige analysedel vil skriver og leser av teksten, språket og konteksten trekkes frem som sentralt.

5.2 Jeg gjør fordi- barns handlinger og deres livssituasjon

I den første kategorien om barns handlinger og deres livssituasjon er det i vedtakene gjennomgående beskrivelser av foreldre eller barnets nære omsorgspersoner i tillegg til ulike beskrivelse av barnet. Videre blir som regel en eller flere spesifikke hendelser omtalt i disse vedtakene. De vedtak som omhandler beskrivelser av det barnet gjør, det vil si handlinger som barnet har utført, har i hovedsak også fokus på barnets generelle livssituasjon og omsorgsgiveres egen oppvekst og/eller måte å sette grenser for barnet på. Jeg har derfor valgt å knytte barns handlinger og deres livssituasjon sammen, og vil videre i analysen vise hvordan fremstillingen og forståelsen av disse barna kan sies å utvides.

5.2.1 En utvidet fremstilling forstørrer bildet av barnet

Innledningsvis i analysens første del er Per beskrevet og hvordan han fremstilles som «*voldsom*» i den grad at han «*ødelegger leker*». I selve vedtaket blir man også introdusert for andre forhold som skjer i Per sitt liv, samt hvordan både nære omsorgsgivere og kontaktpersoner omtaler Per og hans livssituasjon. Det benevnes at «*mor meldte bekymring*», at «*far har anmeldt mor*» og at barneverntjenesten omtaler det som en «*konflikt mellom foreldrene*». Videre konkretiseres det at Per «*bor annenhver uke*» hos hver av foreldrene etter at «*foreldrene gikk fra hverandre*». På mange måter blir leseren kjent med grunnideen av fortellingen, selve utgangspunktet. Plottet for historien kan sies å være «*konflikten*» som det refereres til flere ganger. Ikke bare presenteres det som er faktaopplysning, men som også bekreftes fra flere hold, til og med fra barnet selv. Både har «*mor meldt*» og «*far anmeldt*», men ikke minst har «*Per bekreftet*» at det er en konflikt. Som et barnevernfaglig dokument underbygges fortellingen om Per gjennom å legge frem flere alternative løsninger før den samlet gir en indikasjon på selve løsningen eller forklaringer på problemet (Hall 1997). Ved

at «*mor meldte bekymring*» og ved at «*far har anmeldt mor*» blir ikke bare leseren kjent med opplysninger om hva som har skjedd, men leseren blir også kjent med ulike alternativer for årsaksforklaringer. Enkeltvedtaket skal på sin side oppsummere flere saksdokument som ender i en samlet vurdering og det blir nødvendig kjenne til narrativets strukturelle form for å analysere dem (Bergström og Borèus 2012). I fortellingen om Per blir leseren kjent med at det kan både være mor eller far som forteller sannheten om det som skjer. Det fremlegges ikke noe fasit eller indikasjon på hvem sin historie det legges vekt på. Fokus retter seg heller mot at «*mor og far er uenige*» og hvor dette omtales som «*konflikt*». Dette forsterkes gjennom at Per selv «*bekrefter*» at det er en konflikt. Leseren blir deretter kjent med at det er barnehagen som beskriver Per som «*voldsom*» i den grad at han «*ødelegger leker*». Setningen kommer som et ledd i fortellingen om Per og påpeker heller ikke på noen måte at det er en sammenheng mellom Per sin atferd i barnehagen og den «*konflikten*» som utspiller seg mellom hans foreldre. Likevel blir leseren til slutt kjent med at «*det er en stor bekymring for Per i forhold til foreldrekonflikten*» som indikerer at det er en sammenheng mellom Pers atferd og den livssituasjonen han befinner seg i.

Leseren introduseres til slutt for det som kan tolkes som løsningen på problemet.

«Ledetråden» møter sin konklusjon. Løsningen bunner i å iverksette tiltak som omhandler den konflikten som utspiller seg. Løsningen presenteres gjennom det Hall (1997) benevner som en type samlet vurdering. Dette kan sammenfalle med enkeltvedtakenes begrunnelse hvor barneverntjenesten sin vurdering blir beskrevet i henhold til de hjelpetiltak som iverksettes. Det blir «*foreldrekonflikten*» og det «*å skjerme Per*» for denne som legges frem som det som kan hjelpe Per. Per blir ikke bare «*voldsom*» i den grad at han «*ødelegger leker*». Per trenger å «*skjermes for foreldrekonflikten*» da teksten indikerer at dette gjør noe med Per. Per sine atferdsvansker blir en mulig konsekvens av å vokse opp i en familie med høy konflikt (Kvelling 2010, 192). Karakteren, bildet og forståelsen av Per utvides.

5.2.2 Når sosialarbeideren er den autoriserte leser

I teksten om Turid som «*dytter*» blir vi først kjent med at Turid «*bor alene sammen med mor*». Videre at Turid sin mor «*har angst*» og en «*oppvekst som har vært mangelfull*». Deretter formidles det at «*skolen har opplyst om*» at Turid blant annet «*dytter andre*» om hun «*ikke får viljen sin*». Til slutt blir leseren kjent med at mor har sagt at «*hun har vansker med å sette grenser for Turid*». For å få kjennskap til Turid blir det nødvendig å sette leseren i sammenheng med forståelsen av teksten (Hall 1997). Dette for at det narrative puslespillet skal bli begripelig. At Turid «*dytter*» når hun «*ikke får viljen sin*» kan for mor til Turid

representere noe annet enn for sosialarbeideren eller eventuelt far til Turid. For sosialarbeideren, som den autoriserte leser, vil det at Turid «dytter» når hun «ikke får viljen sin» kunne være som Engebretsen (2007, 50) viser til en brikke som skriveren legger ut til fortolkning, men hvor skriveren har overlatt det til sosialarbeideren å sette dette sammen. For sosialarbeideren som autorisert leser vil derfor teksten kunne peke tydelig i en retning (ibid). For mor kan muligens teksten indikere at det er vanskelig å sette grenser for Turid fordi hun dytter andre når hun ikke får viljen sin. Dette bekreftes av det skolen opplyser om Turid sin fungering i skolesammenheng. Videre kjenner mor til egen angst og opplevelse av å ha få redskaper i møte med Turid sine reaksjoner når hun ikke får viljen sin. I senarioet med mor som leser kan enkeltvedtaket om Turid være en bekreftelse på mors opplevelse av eget liv.

Det kan tidvis være ytterst komplisert for en å skille klart mellom leser, tekst og avsender og disse begrepene vil ofte kunne gli over i hverandre, eller til og med erstatte hverandre (Aaslestad 1997, 35). Tolkingsmuligheten kan derfor sies å være store. Men om man tar utgangspunkt i at en autorisert leser deler det samme fortolkningsfellesskapet som skriveren selv, vil den autoriserte leseren i flere tilfeller være sosialarbeideren (Engebretsen 2007, 48). For sosialarbeideren kan beskrivelsene av mor til Turid og det at Turid «dytter andre» når «hun ikke får viljen sin» peke i en tydelig retning. Sosialarbeideren blir kjent med at mor «har angst og har en oppvekst som har vært mangelfull». Skolens fremstilling av Turid kommer før mors egne kommentarer om at hun «har vansker med å sette grenser for Turid». For sosialarbeideren indikerer fortellingen om Turid at mors vansker med å sette grenser for Turid henger sammen med Turid sine reaksjoner når hun ikke får viljen sin. Mor har vansker med å sette grenser noe som kan resultere i at Turid til slutt får viljen sin. Dermed blir dette et atferdsmønster som gjenspeiler Turid sine handlinger på skolen. Sosialarbeideren blir kjent med hvordan «ledetrådene» samles og nærmer seg en løsning. Sosialarbeideren får disse indikatorene bekreftet gjennom en samlet vurdering hvor barneverntjenesten iverksetter tiltak «for å styrke mor sine foreldreferdigheter». Det blir mor som trenger hjelp og det blir gjennom mor atferden til Turid kan endres. Det fremheves dermed at mors fungering kan være en risiko for Turid (Sjøvold og Furuholmen 2015, 72). Sosialarbeideren gir teksten en spesifikk betydning og Turid sin karakter utvides.

5.2.3 Språket og konteksten har en betydning

I fortellingen om Ella som «klamrer seg til mor» blir leseren kjent med at «politiet har informert om vold mot mor» og at Ella «har vært vitne til vold flere ganger». Videre har «mor fortalt om vold» noe som indikerer at historien er sann. Deretter skjer det en endring i

fortellingen. Mor og far tar opp igjen kontakten og formidler at de ønsker å bo sammen. Leseren blir deretter introdusert for beskrivelsen av Ella hvor hun «*klamrer seg til mor*» basert på observasjoner som bekreftes fra flere hold. Til slutt kommenteres det at Ella har fortalt at far slår mor. Det sies ikke at Ella klamrer seg til mor i redsel for far, men ved å sette sammen brikkene indikeres dette i stor grad. Leseren kan videre være kjent med at vold kan utløse stress for barnet og dermed skape ulike reaksjoner (Kvelling 2010, 285). Hvordan sosialarbeideren utarbeider en tekst og måten sosialarbeideren skriver på kan innebære en stor makt til å påvirke fremtiden til klienten det er snakk om (Askeland og Molven 2010, 37). I denne studien står ikke maktspørsmålet sentralt, men det er viktig å ha med seg hvordan måten sosialarbeideren skriver på kan ha en innvirkning på fortellingen (Hall 1997). Ved å sette sammen brikkene rundt Ella sitt liv og de hendelser som har oppstått får også beskrivelsene av Ella en mening. Den samlede vurderingen viser hvordan det fremheves som viktig «*at foreldrene får veiledning*» og fortellingen om Ella har for så vidt nådd slutten. Ved hjelp av språket har derimot teksten om Ella blitt gitt en mening som mulig fremstiller Ella og hennes karakter i nytt lys.

I teksten som omhandler Ella som «*klamrer seg til mor*» blir leseren introdusert for flere hendelsesforløp før beskrivelsen av Ella kommer inn. Leseren har gjennom beskrivelsen av Ella alene fått et hint om at det finnes noe Ella søker seg mot eller en årsak til hvorfor Ella klamrer seg til mor. Dette kan settes i sammenheng med hvordan ulike tegn benyttes, og hvor tegnet kan få en annen betydning ettersom hvilken sammenheng den benyttes i (Jørgensen og Phillips 2013, 20). I noen tekster kan «arbeid» være det motsatte til «fritid», mens «fritid» i andre sammenhenger kan indikere «passivitet» (ibid). At Ella «*klamrer seg til mor*» blir derfor viktig å se i lys av den barnevernfaglige sammenhengen teksten produseres i. Det vil også kunne ha en innvirkning på hvordan leseren forstår, leser teksten og de ledetråder og konklusjoner som her finnes.

5.2.4 Når fremstillingen av barna konstrueres

Knut «*stikker*» ofte av. Dette fremstilles nærmest som et karaktertrekk hos Knut, da dette både skjer «*hjemme og på skolen*». Leseren blir kjent med at det er «*foreldrene som søker veiledning*» og at «*de ber om hjelp*». I tillegg fremstilles det for leseren at det er flere andre forhold i familien som utløser et hjelpebehov. Spørsmålet blir hvorfor det trekkes frem at Knut «*stikker av*» og hva det er som gjør dette sentralt for fremstillingen av Knut.

Fortellingen om Knut kan si noe om forventningene til barnevernet som offentlig tjeneste. Forventningene kan være motstridende, et type «trilemma», hvor de skal sørge for at

behandlingen er effektiv og ikke forårsaker unødvendige forsinkelser (Kroken 2015, 20). Når det fortelles om Knut er dette også en fortelling om hvordan bekymringenes alvorlighetsgrad vurderes, barnevernets kapasitet og prioriteringer tas med og vil være en del av vurderingen som barnevernet tar. Det er mulig at skriveren av vedtaket derfor vokter seg over dette ved utarbeidelsen av teksten. Dette medfører at det i fortellingen om Knut også kan finnes en tredjepart som overvåker at dialogen går riktig for seg, en overmottaker (Engebretsen 2007, 48). Knut sine foreldre «ber om hjelp». Det at Knut «stikker av» fremheves som en problemstilling som foreldrene deler med andre, deriblant skolen. Ved at skriveren trekker frem at Knut «stikker av» blir dette en sentral brikke i fortellingen om Knut. For en eventuell overmottaker tydeliggjøres alvorlighetsgraden og hvorfor det iverksettes hjelpetiltak rundt Knut. Det blir en del av begrunnelsen og en del av den samlede vurderingen av hans fortelling. Konstruksjonen skjer i det vedtaksteksten møter leseren og skriveren har på denne måten sikret seg den mulige kontrollen fra en eventuell overmottaker. Fremstillingen av Knut blir ikke bare tydelig for foreldrene som har bedt om hjelp, men begrunnes også for eventuelle andre lesere av teksten.

Det narrative puslespillet viser prosessen som har ført til barneverntjenesten sin samlede vurdering om hvorfor Knut og hans familie er i behov av hjelp. Leseren får vite at det er «foreldrene som søker veiledning» og «de ber om hjelp». Det er Knut som «stikker ofte av» og også skolen «tilbakemelder» at familien er i behov av hjelp. Samlet «vurderer barneverntjenesten» at Knut er i «behov av hjelpetiltak». Ved å se på tekstens narrative puslespill indikeres det at Knut sin atferd ved at han «stikker ofte av» henger sammen med resten av fortellingen om Knut sin familie. Atferden kan være en konsekvens av at Knut utsettes for omsorgssvikt, da dette kan føre til en rekke vansker (Kvelling 2010, 209). Derav stadfestes det at «ledetrådene» har ført til en riktig vurdering. Konstruksjonen av fremstillingen og forståelsen av Knut skjer først når teksten møter leseren. Fremstillingen av Knut og hans karakter må derfor sies å variere, samt kunne få andre dimensjoner, avhengig av leseren av teksten.

5.2.5 Å synliggjøre barn i enkeltvedtak

I vedtaket om Ole som kan «skrike» når «han ikke får viljen sin» blir leseren senere kjent med at Ole «bor sammen med sin far». Far formidler «at han har vansker med å sette grenser» for Ole. Barnehagen beskriver videre at Ole «ligger etter» andre barn på samme alder. De løse brikkene og små hintene i fortellingen om Ole blir også konkrete opplysninger som danner grunnlaget for vedtaket. Samlet skal de til slutt danne grunnlaget for begrunnelsen for hvorfor

Ole og i dette tilfelle hans far er i behov av hjelp fra barneverntjenesten. Ole kan «skrike» når han ikke får viljen sin. Som nevnt i første analysedel blir det visuelle bildet av Ole tydelig. Leseren, den autoriserte, får et bilde av Ole, men mangler den videre forklaringen på hvordan det at Ole «skriker» når «*han ikke får viljen sin*» henger sammen med vedtakets lovkrITERIE. Begrunnelsen i et vedtak må vise konkret til hva det er med den aktuelle saken som viser at lovkrITERIET er oppfylt eller ikke (Askeland og Molven 2012, 147). Når den autoriserte leseren leser om Ole som «skriker» når han «*ikke får viljen sin*» skal han kunne ta stilling til om det er riktig å bruke loven slik det er blitt gjort. Å synliggjøre Ole handler derfor ikke bare om en generell beskrivelse av Ole og den han er, men om en spesifikk synliggjøring av Ole i forhold til de forhold som han lever under.

Løsningen i det narrative puslespillet, den samlede vurderingen, kan derfor sies å befinne seg i vedtaket sin del om begrunnelse. Det fremheves at «*det er behov for å styrke fars foreldreferdigheter*» noe som kan indikere at det blir viktig å finne ut om far klarer å tilpasse og endre seg (Sjøvold og Furuholmen 2015, 229). Synliggjøringen av Ole som «skriker» når han «*ikke får viljen sin*» går dermed til slutt inn under de forhold Ole lever under, og ikke nødvendigvis karaktertrekk hos Ole selv. Det narrative puslespillet og dens «ledetråder» knyttes sammen med lovverket, og leseren kan ta stilling til om lovkrITERIET er oppfylt.

Analysen viser hvordan sammenhengen mellom barnets handlinger og deres livssituasjon blir viktig for hvordan barneverntjenesten forstår beskrivelsene av barnet. Det synes som at barns handlinger, det de gjør, i stor grad forklares som resultat av hendelser og den livssituasjonen de befinner seg i. Barnet blir ikke selv den aktive utøver av handlingene. Handlingene forklares som en årsak basert på barnets livssituasjon og er med på å utvide fremstillingen og forståelsen av barnet.

5.3 Jeg føler fordi- barns følelser og hjelp til regulering

Mens barns handlinger ble nevnt i forbindelse med deres livssituasjon og konkrete hendelser ble barns emosjonelle uttrykk knyttet til deres behov for regulering og nødvendigheten av at voksne bistod dem i å få det til. Vedtakene omhandlet også, som i forrige del, hendelser og barnets livssituasjon. Likevel ble det ved den samlede vurderingen, det narrative puslespillet sin løsning, hovedsakelig knyttet til barnets behov for hjelp til regulering. Jeg velger derfor å kalle denne delen for barns følelser og hjelp til regulering. Det vil på lik linje som ved forrige del fokuseres på hvordan den analytiske tilnærmingen kan bidra til at fremstillingen og forståelsen av barnet utvides.

5.3.1 Forsvarsløse barn skal beskyttes

I fortellingen om Niklas som ble «redd» knyttes dette til en konkret episode. Det formidles at Niklas var «vitne til hendelsen» som da ifølge forteller gjorde han «redd». Før beskrivelsen av Niklas blir introdusert fremstilles foreldrenes situasjon og opplysninger om hva som tidligere har skjedd. Leseren blir kjent med at mor har «utfordringer i forhold til psykisk helse» og at hun selv har uttalt at hun «kan utøve vold». Deretter beskrives en konkret hendelse som gjorde Niklas «redd». Leseren blir så kjent med at mor og far «har en konflikt». Konflikten fremstilles gjennom begge foreldrene sine synspunkter. Eksempelvis ved bruk av setninger som at «mor har sagt til far», «far presser mor», «far påstår» og at far «strever med å skjerme Niklas». Beskrivelsen av Niklas som «redd» gjør at han, som tidligere nevnt, fremstår som forsvarsløs og i behov av beskyttelse. Ledetrådene indikerer også at situasjonen er uavklart og leseren er enda ikke blitt presentert for noen løsning. Foreldrene deler ikke samme opplevelse av den situasjonen som familien befinner seg i. For leseren forsterker dette inntrykket av at Niklas står alene, ubeskyttet, og trenger noen som forsvarer og beskytter han. Den samlede vurderingen, det narrative puslespillet, tenderer ikke mot at en av foreldrene sin versjon går foran den andre. Derimot konkretiserer den Niklas sitt behov for at andre intervensjoner. Det fremlegges at det er «stor bekymring for fars helse», «bekymring for at Niklas kan bli vitne til» nye hendelser, og foreldrenes «evne til å ivareta Niklas». Fremstillingen av Niklas utvides og hans forsvarsløshet forsterkes ytterligere. Løsningen for Niklas blir barneverntjenesten sin inngripen og iverksettelse av tiltak som skal beskytte ham.

Denne teksten viser hvordan bekymringen predikerer en grad av uro for Niklas sin videre utvikling. Behovet for beskyttelse innebærer at noe må skje for at Niklas sin opplevelse av å bli «redd» ikke skal forstyrre hans normalutvikling. Men et økende fokus på teorier rundt tilknytning fremheves det at man må se på barnets reaksjoner på og involvering av omsorgspersonene for å kunne begripe barnets omsorgssituasjon (Kvelling 2010). For en autorisert leser og også for skriveren kan dette være kunnskap som er med på å forsterke bekymringen for utviklingen til Niklas. På denne måten vil «ledetrådene» indikere at det foreligger en grunn til å være bekymret for hvordan dette vil påvirke Niklas og løsningen blir å hjelpe han.

5.3.2 Beskrivelser av barn vurderes

I vedtaket om Tora blir leseren kjent med at det er barnehagen som beskriver henne som «en jente som virker sliten». Før Tora fremheves i teksten formidles det opplysninger om situasjonen rundt Tora og bakgrunnen for hvordan kontakten med barnevernet ble opprettet.

Leseren får vite at «*far tok selv kontakt*» med en annen tjeneste i kommunen, men at «*far samtykket*» deretter til kontakten med barnevernet. Det fremheves at «*far har noen utfordringer*» som gjelder det å «*sette grenser*» for Tora, et «*ustabilt forhold*» og noen «*økonomiske vansker*». Beskrivelsen av Tora kommer først senere, da i selve vurdering av hvorfor Tora og hennes familie er i behov av bistand. Det formidles at «*Tora har behov for faste rammer, struktur og en forutsigbarhet i hverdagen*». Deretter benevnes «*Tora som virker sliten*» før nødvendigheten av at far sikrer Tora en «*stabil livssituasjon*» fremheves. På lik linje med analysen av barns handlinger blir her Tora sin livssituasjon fremhevet i stor grad. Det er fars ønske om bistand og hans fortellinger om utfordringer i hverdagen som blir utgangspunktet for kontakten. «*Ledetrådene*» er fars egen versjon og opplevelse av hvordan han klarer ivareta Tora. I den samlede vurderingen henviser barnevernet til hva som vurderes å være Tora sine behov. Beskrivelsen av Tora kommer deretter i neste setning. Det sies ingenting om at det at «*Tora virker sliten*» henger sammen med fars egen opplevelse av hvordan han klarer å ivareta Tora, men oppbygningen av teksten indikerer dette. I og med barnevernets vurdering av hva Tora trenger kommer rett før beskrivelsen av Tora gir det et inntrykk av at skriveren vurderer at det at «*Tora virker sliten*» henger sammen med at hun ikke har faste rammer, struktur og forutsigbarhet. Ved den samlede vurderingen, puslespillets løsning, har skriveren konkludert med at ved å gi Tora faste rammer, struktur og forutsigbarhet vil hun få tilbake sin energi og ikke lenger virke sliten. Tora sin karakter blir fremdeles fremstilt i portrettform. Det er skriveren som synes å inneha en innsikt om Tora og hvordan hun kan ikke lenger trenger å «*virke sliten*».

Det er tidligere vist til hvordan det at Tora oppfattes som «*sliten*» kan sies å være sentralt i fortellingen om Tora, men også i forhold til hvilke forventninger skriveren har til den autoriserte leseren og de tanker som her synes gjeldende for barns utvikling. Skriveren legger føringer for at leseren er innerforstått med at Tora, i den aldergruppen hun befinner seg i, ikke skal vise tegn på å være sliten. Dette kan gjenspeile en organisasjons/tjenestens tanker (Gubrium og Holstein 2009). I dette tilfelle organisasjonens tanker om barns utvikling. Det viser til forventninger om at foreldre, herunder far, skal legge forholdene til rette slik at Tora har den energien hun trenger i hverdagen. Far skal hjelpe Tora slik at hun en dag klarer å regulere seg selv. Det er et behov for at far er mer oppmerksom på signalene Tora gir og toner seg inn mot henne (Sjøvold og Furuholmen 2015). Dette vil far klare å gjøre ved han har faste rammer, struktur og gir Tora forutsigbarhet i hverdagen. Skriveren forventer at den autoriserte leser, i likhet med skriveren, deler denne tankegangen. Vurderingen av Tora sin beskrivelse

blir derfor også fortellingen om en organisasjon og hvilke vurderingen som her ligger til grunn i henhold til barns utvikling.

5.3.3 Symptomer og hva de betyr

For Maja som beskrives som «*urolig*» formidles det i teksten at «*urolig*» er noe som hun er «*når hun er hjemme*». Dette synes dermed å være beskrivelser som kommer fra familien selv og ikke eventuelle andre instanser. Allerede her synes «ledetråden» være ganske sterk ved at Maja sin urolighet knyttes til hjemmeforholdene. Det fremheves videre at «*mor mangler strategier for å imøtekomme dette*» noe som forsterker inntrykket av at det er hjemmeforholdene det må jobbes med. Innledningsvis i teksten blir leseren kjent med flere sider av historien rundt Maja før beskrivelsen av Maja introduseres. Det meldes om at Maja «*perioder har levd med alvorlig omsorgssvikt*», men at mor nå «*forstår at hun trenger hjelp*». Videre er mor nå, i motsetning fra tidligere, «*alene med omsorgen*». Deretter blir lesere introdusert for Maja som beskrives som «*urolig*» og det «*når hun er hjemme*». Etter beskrivelsen av Maja fremheves mor sin foreldrerolle. Det benevnes at «*mor mangler strategier for å imøtekomme dette*», samt at hun trenger «*gode redskaper*» for å utøve sin rolle. Løsningen i denne teksten viser til at det er nødvendig at «*mor styrker sin fungering*» og at dette innebærer at det vil iverksettes «*forebyggende hjelpetiltak*». Det fremheves til slutt at det blir viktig med «*tett oppfølging av mor og Maja*». I akkurat denne teksten settes Maja sin urolighet i sammenheng med hennes fungering hjemme. Det er mors beskrivelse av Maja leseren blir kjent med og ikke noen andre. Med fokus på mor i den resterende teksten indikeres det hvordan mors fungering synes å skape Maja sin urolighet. Mor klarer ikke å møte Maja når hun er urolig. Maja sin urolighet blir dermed ikke redusert, men synes heller å øke i omfang. Puslebrikkene er samlet og løsningen omhandler at «*mor styrker sin fungering*».

Begreper eller fenomener kan få sin betydning med tiden ettersom hvordan samfunnet utvikler seg og hva som med tiden legges i hvert begrep (Hacking 1999). Når man leser om Maja som er «*urolig*» er det lett å tenke at uroen bunner i følelser eller tanker som Maja ikke klarer å uttrykke. På mange måter bekreftes dette i teksten som setter uroligheten i sammenheng med at mor ikke klarer å regulere Maja og hvor Maja dermed ikke blir møtt på det som synes definert som hennes behov. Mor må hjelpe Maja med å utvikle sin kapasitet til å styre sin oppmerksomhet og indre tilstand (Sjøvold og Furuholmen 2015, 87). Det blir viktig å ha med seg at denne linken mellom Maja sin urolighet og mor sin fungering kan vise til samfunnets forståelse av et fenomen (Hacking 1999). Hva symptomet til Maja betyr,

hvordan ledetrådene fortolkes, gjenspeiler dermed samfunnets tanker om barneoppdragelse og hvordan barn blir den de er. Med et slikt utgangspunkt blir det naturlig at leseren knytter de ulike ledetrådene sammen til den samlede vurderingen hvor puslespillet får sin løsning.

5.3.4 Ved at visuelle bilder forklares trer meningen frem

I fortellingen om Kristian blir leseren kjent med at Kristian «gråt mye». Bildet av Kristian blir veldig tydelig og viser til uttrykk av en følelse som flere kan kjenne seg igjen i. I teksten beskrives det at Kristian «gråt mye» i sammenheng at han ble «lei seg». Dette fremstilles som en «reaksjon» basert på en konkret hendelse som Kristian har snakket mye om. Teksten indikerer at det har skjedd noe med Kristian, noe noen andre har gjort og som har ført til at han ble «lei seg». Kristian setter deretter selv ord på hva det er som gjør han «lei seg» og gir en konkret beskrivelse av hva det er han opplever. Før Kristian presenteres i teksten blir leseren introdusert for flere hendelser i Kristian sitt liv. Det nevnes at Kristian har fått flere «ulike beskjeder og informasjon» om de hendelser som har skjedd. Det fremheves at det har «i den siste tiden skjedd mye» i Kristian sitt liv og hvor da mor har vært «inn og ut» av behandling. Leseren blir deretter kjent med at Kristian har «snakket mye» om det som har skjedd, og som fremkalte en «reaksjon» hvor han ble «lei seg» og «gråt mye». Leseren blir kjent med flere ulike brikker av Kristian sitt liv. De små pulsebrikkene indikerer at livssituasjon til Kristian bærer preg av ustabilitet og det fremstår som at livet til Kristian er uforutsigbart. Kristian har fått flere «ulike beskjeder og informasjon» og mor har vært «inn og ut» av behandling. Oppbygningen av teksten legger føringer for at resultatet av denne ustabiliteten er at Kristian fikk en «reaksjon» hvor han ble «lei seg» og «gråt mye». Konklusjonen, den samlede vurderingen av alle puslebrikkene, er at Kristian trenger hjelp til å få «sortert og bearbeidet» alt han har opplevd. Et tilbud som noen andre enn Kristian sine foreldre må gi. Dermed indikeres det, uten at dette er nevnt i teksten, at det ikke er Kristian sine foreldre som vil kunne gi han de verktøy han trenger for å regulere og sortere de hendelser som han har vært igjennom. Kristian sine vansker kan heller ikke løsrives fra hvordan foreldrene til Kristian forholder seg til han (Kvelling 2010, 62).

Når leseren blir kjent med Kristian som «gråt mye» har språkbruken gitt en assosiasjon som for de fleste symboliserer det samme. Før konteksten og løsningen blir presentert har leseren fått et visuelt bilde som de fleste vil kjenne seg igjen i. Språket har dermed åpnet for en kommunikasjon med lesere, men hvor språket først får sin betydning når konteksten trer frem (Berger og Luckmann 2000). På denne måten forsterker språket det visuelle bildet av Kristian, noe som kan medføre at fortellingen om Kristian blir sterkere for leseren enn ved

andre fortellinger. Samtidig har karakteren Kristian både blitt fremstilt gjennom både «portrett» og «person» form. Det fremstilles som at skriveren har god kjennskap til Kristian i den grad at denne innsikten ble bekreftet gjennom Kristian selv. Gjennom de ulike puslebrikkene introduserer skriveren leseren for et felles meningsinnhold, og bildet av Kristian gis en forklaring og en mening.

5.3.5 Barns psykiske helse

Camilla er et av barna som ikke gis noen konkret beskrivelse utover en vurdering av å inneha en «*ekstra sårbarhet*». Det synes ikke å være noen fremstilling av Camilla og hvordan hun fungerer nå eller har fungert, men mer en fortelling om risikofaktorer som utgjør en trussel for Camilla og hennes videre utvikling. At hun blir vurdert som å inneha en «*ekstra sårbarhet*» legger føringer som at Camilla kan ha utfordringer som ligger latent i henne. Det indikeres at det er en fare for at Camilla utvikler vansker om ikke noen hjelper henne i en god retning. Leseren introduseres for teksten med at «*mor er alene*» og har «*heller ikke avlastning*» fra andre i sitt nettverk eller nær familie. Det er også andre forhold i familien som krever «*ekstra oppfølging*» fra mor, og hvor det videre blir fremhevet at mor også har «*hatt ulike belastninger*» og hvor da også mor, på lik linje med Camilla, defineres som «*sårbar*». Det meldes om at mor trenger å bli «*avlastet*». Leseren blir deretter introdusert for Camilla som vurderes å inneha en «*ekstra sårbarhet*». Denne sårbarheten knyttes til to konkrete forhold som Camilla har opplevd. Den samlede vurderingen retter fokus mot at Camilla er i behov av «*andre voksne*» som kan fungere som en slags «*beskyttelsesfaktor*» i hennes liv.

Selv om det i denne teksten henvises til to konkrete opplevelser, rettes fokuset mer mot Camilla sin «*ekstra sårbarhet*». Ledetråden i teksten forsterker inntrykket av at Camilla står i fare for å utvikle vansker senere i livet. Hun blir det som kan kalles for et barn i risiko (Kvelling 2015). Selv om risiko ikke er benyttet i vedtaksteksten er det derimot fremhevet at Camilla trenger «*andre voksne*» som kan fungere som en slags «*beskyttelsesfaktor*». Et begrep som benyttes som en definisjon av hva barn trenger for en god utvikling av både fysisk og psykisk helse (ibid). Tidlig intervensjon og forebygging har med tiden stått sterkt når det snakkes om barns utvikling. Teksten om Camilla indikerer at mor ikke vil kunne gi Camilla nok av det hun trenger for en god utvikling. Leseren sitter igjen med at Camilla kan stå i fare for å utvikle psykiske vansker senere i livet, men hvor «*andre voksne*» kan være løsningen slik at Camilla får hjelp til å regulere sine følelser og beskyttes for de opplevelser som hun har hatt tidlig i livet.

5.3.6 Behovet er aktuelt

I fortellingen om Niklas som ble «redd» har det tidligere blitt analysert hvordan dette kunne sees på en slags koda som trekker leseren ut av fortellingen og inn i nåtiden. På denne måten får leseren Niklas sine opplevelser tett på kroppen ved at Niklas oppleves som «redd» nå. Hans behov for beskyttelse er aktuelt og indikerer et behov for at noe må gjøres raskt. Ledetråden har satt leseren inn i en nåtidshandling som muligens gjør leseren mer oppmerksom og klar for å hjelpe Niklas. Det samme gjøres i fortellingen om Tore, selv om Tore ikke er beskrevet like tydelig som Niklas. Leserens blir umiddelbart introdusert med at det er en bekymring for Tore sin «atferd» og at dette er en «endring» som er nylig observert. Deretter får leseren vite at Tore pendler mellom mor og far, og at det er «uklart» hvor lenge han skal være hos hver enkelt. Det fremheves at Tore har behov for «stabilitet» og at dette er noe han ikke får nå. Det legges vekt på at måten ordningen gjennomføres av foreldrene «ikke er til det beste for barn». Konklusjonen bunner i at Tore trenger en mer «stabil omsorgssituasjon» og hvor det her er observert «godt samspill» med en av foreldrene som alene skal ivareta Tore sine behov. Ledetråden om at det har vært en «endring» i Tore sin atferd kan defineres som en koda som gjør at leseren trekkes inn i nåtiden. Det skjer noe med Tore på dette tidspunkt og hjelp kan derfor ikke avventes. Den samlede vurderingen blir dermed også umiddelbar. Tore skal bare bo hos den ene av foreldrene. Leserens er ikke blitt kjent med hvilke endringer i Tore sin atferd det er snakk om, men tekstens små brikker viser hvordan løsningen ligger i ustabiliteten rundt Tore sin bosituasjon. Blant annet benevnes at det «til å begynne med» var en ordning, men hvor «de siste månedene» har vært en annen. Deretter fremheves det at «det er uklart» hvorpå det er en «endring» i Tore sin «atferd». På denne måten stadfestes det at de endringer som observeres rundt Tore har sammenheng med den ustabilitet som han opplever. Det at «det er uklart» indikerer også at det ikke finnes noen voksne som hjelper Tore og sette ting i system slik at han selv klarer å regulere seg. Hans atferd kan dermed indikere at foreldrene ikke lenger klarer å gi han omsorg preget av positivitet, men mer av negativitet (Kvello 2010, 232).

Kodaen kan også være der hvor konklusjoner trekkes og hvor fortellingen settes i sammenheng (Haldar og Engebretsen 2009, 64). For Tore kan «endring» være brikken hvor de hendelser som Tore har opplevd den siste tiden settes i sammenheng med observasjoner av hans atferd nå. Den ustabiliteten Tore har opplevd gjør at hans atferd endrer seg. Det blir en fare for at endringen i Tore sin atferd skal vedvare og at det derfor er nødvendig med umiddelbar hjelp. Tore sitt behov blir høyst aktuelt og dermed sitter leseren igjen med en forståelse av hvorfor det iverksettes umiddelbare tiltak.

5.4 Jeg trenger fordi- barns utvikling og særlige behov

Enkelte av barna som beskrives i analyse materialet for denne studien blir beskrevet ved bruk av allerede definerte vansker. Vanskene er knyttet til konkrete utviklingstrekk som uavhengig av de voksne og barnets omsorgssituasjon ville kunne prege barnet videre i livet. Vedtakene la vekt på hendelser og barnets livssituasjon, men barnets sårbarhet og særlige behov utgjorde et ekstra et ekstra krav til oppfølging fra foreldrene. Jeg har derfor valgt å kalle denne delen for barns utvikling og særlige behov. Det vil, som tidligere, fokuseres på å hvordan den analytiske tilnærmingen kan gi en utvidet fremstillingen og forståelse av barnet.

5.4.1 Risiko ved utvikling må reduseres

I vedtaket om Trude blir leseren raskt informert om at Trude er «*født prematur*». Likevel fremheves det at hun har en normal utvikling og «*fungerer godt*». Ved første øyekast er det derfor ingenting som tilsier at Trude og familien er i behov av bistand fra barnevernet utover det at foreldrene har «*omfattende omsorgsoppgaver*». Leseren blir deretter kjent med flere hendelser i Trude sitt liv. Blant annet «*høylytte konflikter*» mellom foreldrene og spørsmål om «*vold*». Senere bekreftes volden gjennom et konkret tilfelle som utøver selv bekrefter. Det fremheves deretter at det er skadelig for barn å være «*vitne til vold*». Konklusjonen viser til hvordan det er nødvendig med «*veiledning*» til foreldrene. Dette til tross for at foreldrene også gir «*god omsorg*» på enkelte plan, men hvor det å være «*vitne til vold*» og «*høylytte konflikter*» er skadelig og må gjøres noe med. Ledetråden om Trude kommer i dette vedtaket nesten med en gang. Dette i motsetning til flere av de andre vedtakene. Det at hun er «*født prematur*» blir nærmest som et varsel om at leseren videre må være særlig oppmerksom. Det nevnes ikke konkret at dette utgjør en ekstra risiko, men indikeres gjennom varslingen og fremheves gjennom fortellingens oppbygning. Samtidig kan premature barn være mindre tydelige i signalene de gir og det vil derfor være viktig å følge med på hennes utvikling (Kvelling 2010, 75). Fremstillingen og forståelsen av Trude utvides. Ikke bare har hun en allerede eksisterende utviklingsrisiko ved fødsel, men også en stor sårbarhet ved at hun har vært «*vitne til vold*» og «*konflikter*» mellom foreldrene. Leseren sitter igjen med at Trude sin sårbarhet fordobles og kravet til foreldrene videre forhøyes.

Gjennom oppbygningen av teksten presenteres opplysningene om Trude på en slik måte at sammenhengen mellom det som utgjør en risiko for henne og forholdene rundt fremstår som fakta. Dette kan vise til hvordan dokumentasjon og faktaopplysninger står sentralt innenfor sosialt arbeid, og hvor det narrative puslespillet på sin måte henviser leseren til hva som samlet bør bli den endelige konklusjonen (Hall 1997). At Trude er «*født prematur*», at hun

har vært «*vitne til vold*» og «*høylytte konflikter*» mellom foreldrene presenteres på hver sin side som aktuelle faktaopplysninger. Varslingen om Trude sin sårbarhet blir derimot så sterk at nødvendigheten av å redusere risikoen ved hennes utvikling blir løsningen. Dette selv om det ikke skrives konkret i den samlede vurderingen og selv om Trude frem til nå har en normal utvikling og «*fungerer godt*».

5.4.2 Barn, barnevern og forebygging

Mikkel blir vurdert å ha en «*umoden grov- og finmotorikk*». I denne teksten får ikke leseren vite noe mer om Mikkel og hans familie enn at det vurderes at han trenger «*mye motorisk erfaring*». Leserens innledningsvis vite at det er far som ber om «*økonomisk støtte*». Bakgrunnen for hvorfor far trenger «*økonomisk støtte*» nevnes ikke, men vurderingen av at Mikkel har en «*umoden grov- og finmotorikk*» aktualiseres og begrunnes i at det derfor er viktig at han er med på «*aktiviteter*». Ledetrådene i denne teksten omhandler mer brikker som indikerer hvorfor Mikkel trenger å delta på «*aktiviteter*» og hvor da den samlede vurdering konkluderer med at støtte til dette innvilges. Det er ingen øyeblikkelige synlig brikker som setter Mikkel sin livssituasjon i sammenheng med barnevern. Likevel kan allerede første setningen være en viktig brikke i denne fortelling. Det er far som har «*søkt om*» bistand. Selv om det ikke foreligger noen konkrete henvisninger til hvorfor far søker om bistand er det lett å tenke at når man først kontakter barnevernet befinner man seg i en sårbar situasjon. Det kan indikere at far er i en slik situasjon at det er vanskelig for ham å gi Mikkel det han trenger for en god utvikling. Ved at Mikkel allerede har en ekstra sårbarhet som synes definert av andre forsterkes denne sårbarheten ved at det kan synes som at far har lite ressurser. Det foreligger få brikker i denne teksten, mulig fordi det er en kort tekst. I motsetning til Trude hvor det ble indikert et behov for å redusere allerede eksisterende risikoer gir fortellingen om Mikkel en assosiasjon om nødvendigheten av å forebygge. Særlige behov kan utløse mer omsorgssvikt (Sjøvold og Furuholmen 2015, 36). Gjennom å støtte Mikkel og far kan dette medføre at situasjonen endrer seg og at videre skjevutvikling forebygges.

Konteksten fremtrer igjen som sentral. I en slik tekst hvor hintene og brikkene er få er det konteksten som på mange måter gir grunnlaget for hvordan Mikkel sine utfordringer henger sammen med barnevern. Det at «*far har søkt om*» bistand sier først noe i det øyeblikket leseren er kjent med hvem far henvender seg til. Dette kan ha sammenheng med hvordan formålet med dokumenter innenfor sosialfaglig arbeid er å få målgruppen til å engasjere seg i den personen dokumentet omhandler for og så ta en avgjørelse (Askeland og Molven 2012, 50). Målgruppen kan her sies å være mulige barnevernsledere som skal godkjenne at Mikkel

får innvilget den «aktiviteten» som han trenger grunnet en «umoden grov- og finmotorikk». Fremstillingen av Mikkel blir dermed først utvidet i det øyeblikket konteksten får sin plass.

5.4.3 En god utvikling må sikres

I vedtaket om Liv blir leseren kjent med at Liv er født med et konkret syndrom. Syndromet utgjør en «ekstra sårbarhet». Leseren introduseres først for mor som tidligere har vært «rusmisbruker». Det meldes deretter om at det fremkommer flere «risikofaktorer» rundt Liv og hvor flere forhold nevnes. Likevel fremheves det at mor er «fin i samspill» med Liv. Deretter beskrives Liv sitt syndrom før det konkluderes med at dette utgjør en «ekstra sårbarhet» for Liv. Det formidles videre at det er usikkert hvorvidt dette i fremtiden vil utgjøre noen «særlige behov» for Liv. Den samlede vurderingen fremhever allerede definerte «risikofaktorer», og hvor de utgjør et behov for «tett oppfølging» av Liv og hvordan hun utvikler seg videre. Hensikten er å «sikre» Liv en god utvikling. Puslebrikkene presenterer her hvordan Liv sin videre utvikling og hennes liv kan gå i to ulike retninger. Den ene retningen synes positiv og den andre negativ. Det sentrale blir å «sikre» at Liv følger den positive retningen. Leseren presenteres for mors «tidligere» vansker, men hvor hun nå er «fin i samspill» med Liv. Likevel har Liv en «ekstra sårbarhet» og hvor det også er flere forhold rundt mor som sammen vurderes som «risikofaktorer». Leseren må si seg enig i at Liv trenger «tett oppfølging», at det vil kreves noe ekstra av mor å følge henne opp og hvor det er en risiko for at mor trenger hjelp for å klare det.

Igjen blir den autoriserte leser viktig for hvordan Liv sitt behov for «tett oppfølging» defineres. Dette vil kunne henge sammen med at en tekst for en autorisert leser vil kunne peke i en tydelig retning (Engebretsen 2007, 50). Den autoriserte leser i fortellingen om Liv kan mulig være sosialarbeidere eller barnevernledere. Hvilken retning som synes positiv for Liv vil derfor kunne være tydelig for den autoriserte leser. Det at ulike «risikofaktorer» nevnes blir et hint rettet mot den autoriserte leser, og hvor det antas at den autoriserte leser forstår hva som ligger i dette. Benevnelsen av «risikofaktorer» sammen med beskyttelsesfaktorer er fremlagt av Kvello (2010) og benyttes i flere ulike barnevernfaglige tjenester. En autorisert leser vil derfor kunne gjenkjenne begrepet og hva som ligger i dette. Fremstillingen og forståelsen av Liv utvides sammen med den autoriserte leser.

5.5 Oppsummering

Analysens andre del har vist hvordan det å se på teksten narrative puslespill kan utvide fremstillingen og forståelsen av barnet. Jeg besluttet å analysere videre med utgangspunkt i de kategorier som utgjorde den første analysedelen. De ulike kategoriene har på hver sin måte

fremhevet ulike forhold rundt barnet og hvor tidligere ubesvarte spørsmål ble besvart. Besvarelsene ved hver enkelt kategori synes ofte å resultere i samme konklusjon. Barns handlinger ble knyttet til hendelser i barnets liv og deres livssituasjon. Barnas emosjonelle uttrykk ble knyttet til deres behov for hjelp til regulering og barnas utviklingstrekk ble satt i sammenheng med ekstra krav for oppfølging fra foreldrene.

Analysen viser kompleksiteten i et tekstdokument, men hvor det er mulig å finne en utvidet og økt forståelse av fremstillingen av de ulike barna. Den viser hvordan både skriveren, leseren, konteksten og utviklingspsykologien blir avgjørende for hvordan barnet i teksten forstås. Det vil videre drøftes hva funnene i disse to analysedelene kan fortelle og om de bidrar til økt kunnskap om hvilke forståelser av barn barneverntjenesten konstruerer frem i sine enkeltvedtak.

6.0 Oppsummering og diskusjon

Jeg har i denne studien hatt som hensikt å se nærmere på hvordan barn fremstilles i barnevernets enkeltvedtak hvor hjelpetiltak innvilges. Gjennom en narrativ tilnærming er det søkt etter beskrivelser og en utvidet fremstilling av barna, samt etter hvilke forståelser av barn som synes konstruert frem i vedtakene. Formålet har vært å få økt kunnskap om hvordan barn fremstilles i slike vedtak, og se på hva de ulike forståelsene av barna kan fortelle. Jeg vil i dette avsluttende kapittelet presentere hovedfunnene for studien og diskutere hva de ulike fremstillingene og forståelsene kan fortelle. Til slutt oppsummeres oppgaven i sin helhet sammen med noen avsluttende refleksjoner.

Hvordan barnevernet utfører sitt arbeid, om barnets stemme synliggjøres og hvordan hjelpen organiseres er stadig gjenstand for diskusjoner og forskning. Christiansen m.fl. (2015, 235) har i deres prosjekt om «Forskningkunnskap om hjelpetiltak i barnevernet» hatt som utgangspunkt at hjelpetiltak i barnevernet har vært et utforsket område. De har fremhevet nødvendigheten med å rette søkelys mot hvilken effekt de ulike hjelpetiltakene har og hva det kan fortelle. I likhet med Christiansen m.fl. (2015) deler jeg oppfatningen av at dette er en del av barnevernets oppgaver som det bør undersøkes og forskes nærmere på. Dette utgangspunktet ble derfor bakgrunnen for valget av tema for studien og hvor til slutt barns fremstilling fikk sin plass.

6.1 Endringer av barns handlinger krever endringer av deres livssituasjon

Analysens første del viste at flere av beskrivelsene som omhandlet barna ble knyttet til hva barn gjør, det vil si handlinger som ble observert av andre eller i noen tilfeller presentert av barnet selv. Flere av disse handlingene i dette analysematerialet syntes hovedsakelig å være av negativ karakter. I analysens andre del ble barnets handlinger satt i sammenheng med resten av vedtaksteksten med formål om å utvide fremstillingen og forståelsen av barnet. Barnas handlinger ble her gjennomgående satt i sammenheng med konkrete hendelser og deres livssituasjon. Fremstillingen av barnet ble dermed noe mer enn bare de beskrivelser som var gitt. Barnet ble forstått som en del av en større kontekst og hvor barnets livsforhold også ble utslagsgivende for de handlinger som de gjør.

Fokuset på barnets livssituasjon kan oppfattes som en forståelse om at familien, spesielt foreldrene, har en sterk påvirkning på barns utvikling (Kvelling 2010, 182). Christiansen m.fl. (2015, 83) viser til hvordan det ved deres analyse fremkom at saksbehandlere sjeldent oppgav atferdsvansker som årsaken til hjelpetiltak. Dette til tross for at oppdragelse- og grensesettingsproblemer var oppgitt for over halvparten av barna (ibid). Det syntes som at

foreldrenes kompetanse og nødvendigheten av iverksettelse av eksempelvis veiledning ble grunnlaget for hjelpetiltaket fremfor den oppnevnte atferdsvansken. Dette kan settes i sammenheng med min analyse som viser hvordan beskrivelsene av barns handlinger alene ofte ble fremstilt med negative trekk hos barnet, men satt i lys av det narrative puslespillet heller knyttes til barnets livssituasjon. Kvello (2010, 241) fremhever hvordan konklusjonene i et omfattende antall studier er at foreldreveiledning leder til endring i mange av foreldrenes samspill med barna, noe som igjen resulterer i at barnet reduserer sine atferdsvansker både i omfang, alvorlighet og konsekvenser.

I denne studien har jeg ikke definert barnets handlinger som atferdsvansker, men vist til hvordan flere av de indikeres til å være av negativ art. Den analytiske tilnærmingen viser at barnevernet tenderer til å konstruere frem en forståelse av at barns handlinger har en sammenheng med barnets livssituasjon. Man kan stille spørsmål om dette kan gjenspeile gjeldende tanker i samfunnet, og for hvordan relasjoner mellom barn og foreldre i dag kan forstås. En viktig refleksjon å ha med seg, selv om det analytiske materialet for denne studien er for lite til å generalisere et slikt bilde.

6.2 Ansvar for barns psykiske helse

Videre samlet jeg beskrivelser av barn i en kategori som ble omtalt som barnets emosjonelle uttrykk. Kategorien fremhevet barns fremtoning som i større grad gjenspeilet barnets forsvarsløshet. I kapittel 5 ble barnets emosjonelle uttrykk, barnets følelser knyttet til barnets behov for hjelp til regulering og de voksne ble herunder ansvarliggjort. Analysen viste at barnet ble forstått som avhengig av andre i tidlig livsfase og ansvarliggjøring ble sentralt.

Regulering beskrives som et livslangt prosjekt og hvor det i vid betydning handler om at individet får økende kontroll over egne tilstander og prosesser (Sjøvold og Furuholmen 2015, 39). Det fremheves at for å oppnå økt grad av selvkontroll eller selvregulering trenger barnet hjelp og støtte fra en annen (ibid). Reguleringsvanskene kan ikke løsrives fra hvordan foreldrene forholder seg til barnet (Kvello 2010, 62). Flere fagfolk snakker derfor om koregulering fremfor regulering for å legge vekt på at foreldre og barn skaper gjensidige forutsetninger for hverandre (ibid). Kapasitet til å mentalisere beskrives som nøkkelen til følelsesregulering både for voksne og for barn, og hvor denne kapasiteten er noe som utvikles i tidlige leveår (Sjøvold og Furuholmen 2015, 97).

Jeg har i denne studien vist hvordan beskrivelser av barn som omtaler deres emosjonelle uttrykk kan gjenspeile følelser som barnet kan ha vansker for å uttrykke og indikerer et behov

for beskyttelse. Den utvidede fremstillingen og forståelsen av barnet viser at barns emosjonelle uttrykk settes i sammenheng med behovet for at andre voksne bistår barnet. Det kan synes som at barnevernet konstruerer frem forståelser av barn som avhengige av den voksne, da særlig i tidlige leveår, for at barnets psykiske helse skal kunne utvikles på en god måte. Det kan indikere at utviklingspsykologien har fått en viktig plass når det er snakk om barnevernet sin forståelse av barn, selv om dette heller ikke kan generaliseres utover det analytiske materialet denne studien gir.

6.3 Kunnskap om barns utvikling og foreldrenes omsorgskapasitet

I analysens første del knyttet jeg flere av beskrivelsene av barn til allerede definerte utviklingsvansker. Utviklingsvanskene presenterte jeg som ulike trekk som synes å utgjøre en risiko. Analysens andre del viste hvordan disse trekkene allerede syntes å bli definert som et særlig behov og hvor dette igjen utløste et særlig krav til oppfølging fra foreldrene. Fremstillingen av disse barna la vekt på kjennskap til barns utvikling og forståelse av hvilke krav som dette utløste hos barnets nærmeste omsorgsgivere.

Barneverntjenesten har en særlig funksjon i oppfyllelsen av samfunnskontrakten ved å virkeliggjøre at utsatte barn og unge utvikler seg til autonome voksne (Kroken 2015, 92). Særlige behov hos barnet kan utløse mer omsorgssvikt og vold, da barnet eksempelvis kan gi signaler som er vanskelig å tolke (Sjøvold og Furuholmen 2015, 36). Sped- og småbarn i seg selv har en økt risiko for å utsettes for omsorgssvikt, og dersom barnet i tillegg har særlige omsorgsbehov så øker risikoen (ibid). Eksempelvis premature barn innehar en risiko for å utvikle vansker som følger dem videre inn i voksenlivet (Kvello 2010, 75). Det blir viktig med tett oppfølging fra hjelpeapparatet, men hvor vurderingen av samspillet mellom foreldre og barn kan være vanskelig i og med det er mange faktorer som påvirker barnet (ibid).

Jeg har i denne studien vist hvordan beskrivelser av barn med allerede definerte vansker kan utløse et særlig krav til oppfølging fra foreldre. Det fremlegges som nødvendig at foreldrene eller nære omsorgsgivere har ekstra ressurser til å kunne stå i og møte en slik utfordring. Det synes som at barnevernet konstruerer frem en forståelse av at barn med særlige behov også innebærer særlige krav til foreldre. Det kan indikere at økonomiske, praktiske og eksisterende ressurser blir viktige for barnevernets oppgaver utover den tilknytning som allerede er sentralt for utviklingen. Igjen vil dette kun gi implikasjoner, men likevel være en viktig faktor for å kunne si noe om hvordan barnevernet forstår barn.

6.4 Avslutning

I denne studien har jeg søkt etter hvordan barn fremstilles i barneverntjenestens enkeltvedtak, både gjennom beskrivelser og gjennom en utvidet fremstilling av barnet, og sett på hva dette kan fortelle om hvilke forståelser av barn barneverntjenesten konstruerer frem i sine vedtak. Det er benyttet en narrativ tilnærming til det empiriske materialet for studien og da med særlig fokus på Hall (1997) sin forståelse av det han kaller for det narrative puslespillet. Berger og Luckmann (2000) sine begrep om eksternalisering, objektivisering og internalisering har utgjort rammen for hvordan enkeltvedtakene som analytisk materiale kan forstås. Den sosialkonstruktivistiske virkelighetsforståelsen er likevel inspirert av Hacking (1999) og har hatt en innvirkning på hvordan jeg som forsker har forstått tekstene. Videre er teorier om utviklingspsykologi trukket frem for å bedre kunne belyse forståelser av barn. Tekstenes skriver, leser, språk og kontekst er gjennomgående analysert for å belyse problemstillingen for studien.

Analysen har vist hvordan fremstillingen og forståelsen av barn får en annen og utvidet dimensjon når det søkes etter tekstens narrative puslespill. Det tenderer til at barns handlinger knyttes til barnets livssituasjon, at voksnes ansvar for barnets psykiske helse fremheves ved beskrivelser av barns emosjonelle uttrykk, og at barns utviklingsvansker utgjør et varsel og et ekstra krav fra foreldrene.

Denne studien kan ikke nødvendigvis generaliseres, men jeg gjør meg likevel noen avsluttende refleksjoner. Selv om studien gir et lite innblikk i hva analysen kan fortelle om hvilke forståelse av barn barnevernet konstruerer frem er kanskje det viktigste poenget det enkleste. At barna som fremstilles i enkeltvedtakene, uavhengig av hvordan, synes gjennomgående å være barn og omsorgsgivere i behov av hjelp. Uavhengig om det er snakk om forventinger om endringer hos foreldrene, endringer i barnets livssituasjon eller barnets behov for støtte fra voksne kan de sies å ha en fellesbetegnelse. De kan, etter denne studien å anse, ha behov for bistand fra barneverntjenesten. Dette er interessant, da særlig i henhold til en diskusjon som omhandler spørsmålet om barnevernet hjelper de barn som faktisk trenger det.

Litteraturliste

- Aaslestad, Petter. 1997. *Pasienten som tekst: fortellerrollen i psykiatriske journaler: Gaustad 1890- 1990*. (Oslo): Tano Aschehaoug.
- Askeland, Guri Aga og Olav Molven. 2010. *Dokument i klientarbeid. Journalar, sosialrapportar og saksframstillingar i sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Berger, Peter L. og Thomas Luckmann. 2000. *Den samfunnsskapte virkelighet*. Oversatt av Frøydis Wiik. Bergen: Fagforlaget. Opprinnelig publisert som *The Social Construction of reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge* (New York: Anchor Books, 1966).
- Bergström, Göran og Kristina Borèus (red). 2012. *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur.
- Bourdieu, Pierre og L.J.D Waquant. 1995. *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Bunkholdt, Vigdis. 2002. *Psykologi. En innføring for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christiansen, Øyvin. 2012. Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn som aktører? *Norges barnevern*.
- Christiansen, Øyvin, Elisiv Bakketeig, Dag Skilbred, Christian Madsen, Karen J S Havnen, Kristin Aarland og Elisabeth Backe- Hansen. 2015. *Forskningsskunnskap om barnevernets hjelpetiltak*. Uni Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest).
- Engebretsen, Eivind. 2005. *Barnevernet og de fremmedes ord- en nærlesning av journalnotater i en barnevernsak fra 1987-88*. Barn nr. 1.
- Engebretsen, Eivind. 2007. *Hva sa klienten? Retorikken i barnevernets journaler*. Oslo: Cappelen.
- Engebretsen, Eivind og Per Koran Solvang. 2010. Annerledeshet. Kapittel i *Annerledeshet. Sårbarhetens språk og politikk*, red. Kristeva, Julia og Eivind Engebretsen. Oslo: Gyldendal Akademiske.

- Fjellby, Johan. 2007. *Han Johan. Ord til ettertanke*. Selja forlag.
- Fuglsang, Lars, Poul Bitsch Olsen og Klaus Rasborg (red.) 2014. *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer*. Samfundslitteratur.
- Gardou, Charles. 2010. Et nytt opplysningsprosjekt. Kapittel i *Annerledeshet. Sårbarhetens språk og politikk*, red. Kristeva, Julia og Eivind Engebretsen. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Gording Stang, Elisabeth. 2007. *Det er barnets sak. Barnets rettsstilling i sak om hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Gubrium, Jaber F. og James A. Holstein. 2009. *Analyzing Narrative reality*. SAGE Publications, Inc.
- Gulbrandsen, Liv Mette, Sissel Seim og Oddbjørg Skjær Ulvik. 2012. Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid. *Sosiologi i dag*.
- Hacking, Ian. 1999. *The social construction of what?* Harvard university press.
- Haldar, Marit. 2006. *Kjærlighetskunnskap. Tolvåringers fortellinger om romantikk og familieliv*. Avhandling for dr.polit-grd ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi. Universitetet i Oslo.
- Haldar, Marit og Eivind Engebretsen. 2009. *Et nederlagsnarrativ*. Sosiologi i dag. Nr 4.
- Hall, Christopher. 1997. *Social Work as Narrative. Storytelling and persuasion in professional texts*. Ashgate Publishing Ltd.
- Helsedirektoratet. 2015. *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste*. Rundskriv.
- Iltstad, Janne Thu, Marit Haldar og Eivind Engebretsen. 2010. Annerledeshet og språkpolitikk. Kapittel i *Annerledeshet. Sårbarhetens språk og politikk*, red. Kristeva, Julia og Eivind Engebretsen. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Jansen, Anne. 2010. Victim or troublemaker? Young people in residential care. *Journal of youth studies*.
- Jansen, Anne. 2013. *Narrative kraftfelt. Psykologisk utvikling hos barn og unge i et narrativt perspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips. 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforlag.
- Järvinen, Margaretha og Nanna Mik-Meyer. 2003. *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Kroken, Randi. 2015. *Ansvar i barnevern. Om handlingsrom i den kommunale barneverntjenesten*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. 2012. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Kvellido, Øyvind. 2010. *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Lindboe, Knut. 2012. *Barnevernrett*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Lov av 17 Juli 1992 nr 100. *Lov om barneverntjenester (barnevernloven)*.
- Lov av 10 Februar 1967. *Lov om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)*.
- Nordtvedt, Per og Harald Grimen. 2004. *Sensibilitet og refleksjon: filosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- NOU 2012: 5. *Bedre beskyttelse av barns utvikling*. Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet.
- Ofstad, Kari og Randi Skar. 2015. *Barnevernloven med kommentarer*. Oslo: Gyldendal Juridisk.
- Regjeringen. 2013. *Barndommen kommer ikke i reprise. Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og unge (2014- 2017)*. Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet.
- Schjelderup, Liv, Cecilie Omre og Edgar Marthinsen (red.) 2005. *Nye metoder i et moderne barnevern*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sjøvold, Mette Sund og Kristin G. Furuholmen. 2015. *De minste barnas stemme. Utredning og tiltak for risikoutsatte sped- og småbarn*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Skauge, Berit. 2010. *Er det noen som vil høre på meg?: Har endringer i barnevernloven, organisering av kommunaletjenester og innføring av nytt fagdataverktøy, der fokus*

har vært økt brukermedvirkning og deltakelse fra barnet, medført endringer i praksis?: blir barnets stemme fremtredende? Masteroppgave. NTNU, Trondheim.

Thomassen, Magdalene. 2006. *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Ulvik, Oddbjørg Skjær. 2007. *Seinmoderne fosterfamilier. En kulturpsykologisk studie av barn og voksnes fortellinger*. Unipub AS.

Vedlegg 1- Tilbakemelding fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD)

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Jan Storø
Institutt for sosialfag Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 21.05.2015

Vår ref: 43074 / 3 / MHM

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 09.04.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

43074	<i>Å kvalifisere for hjelpetiltak gjennom barneverntjenesten. En tekstanalyse av enkeltvedtak i barneverntjenesten om innvilgelse av hjelpetiltak</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Jan Storø</i>
<i>Student</i>	<i>Silje Sprakehaug</i>

Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Marianne Høgetveit Myhren

Kontaktperson: Marianne Høgetveit Myhren tlf: 55 58 25 29

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Silje Sprakehaug siljesprake@hotmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorene / District Offices

*OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel. +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel. +47-73 59 19 07. kyrrer.sgarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVI, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel. +47-77 64 43 36. nsdmaa@svuut.no*

Student vil ta kontakt med tilfeldig utvalgte barnevernsledere i fem ulike kommuner i Norge, og be om å få utlevert anonymiserte enkeltvedtak.

Datamaterialet skal utleveres i anonym form, slik at det ikke er mulig å knytte opplysningene til enkeltpersoner. Den som utleverer dokumentene må sørge for å:

- slukke alle direkte personopplysninger som navn, personnummer, saksnummer, kontaktopplysninger osv.
- slukke (eller grovkategorisere/omskrive) alle indirekte personopplysninger, dvs. bakgrunnsopplysninger som i kombinasjon med institusjon/kontor kan være identifiserende. Det kan feks. være alder, kjønn, landbakgrunn, diagnose, spesielle hendelser/saksforhold, og navn på andre institusjoner som den registrerte er i kontakt med - som skole, sykehus osv.
- Dokumentene skal ikke merkes med noen kode/løpenummer som viser tilbake til personopplysninger (f.eks. koblingsnøkkel/navneliste hos barnevernstjenesten).

På bakgrunn av ovennevnte kan personvernombudet ikke se at det skal behandles personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, eller at det skal opprettes manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger. Prosjektet vil dermed ikke omfattes av meldeplikten etter personopplysningsloven.

Vedlegg 2- Informasjonsskriv

Mottaker

Dato:

Adresse

Postnummer

Hei.

Sender herved dette brevet med ønske om å få innhentet relevante dokumenter som materiale i tilknytning mitt masterprosjekt i barnevern. Min masteroppgave vil omhandle enkeltvedtak fattet i ulike barneverntjenester om hjelpetiltak etter 4-4 andre ledd. Oppgaven vil ha fokus på hvordan barn beskrives og omtales i vedtakene.

Prosjektet er godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) forutsett at dokumentene anonymiseres før utsendelse. Deres tjeneste er valgt ut på bakgrunn av deres deltakelse i KS sitt effektiviseringsnettverk for barnevern.

Det jeg ber om er å få tilsendt 5 ulike enkeltvedtak fattet i deres tjeneste etter § 4-4 andre ledd som gjelder barn frem til skolealder. Det er ønskelig at dette er vedtak fattet etter den 01.01.2014. Det er i en slik prosess viktig at det settes av litt tid til å anonymisere vedtakene før de sendes ut. Med å anonymisere menes å ta bort/tildekke alle opplysninger som kan knyttes til klienten. Husk på at mitt fokus vil være de adjektiv som brukes for å beskrive/omtale barnet. Dette bør derfor ikke ta alt for mye av deres tid.

Jeg håper at deres kan tjeneste kan bistå meg i dette prosjektet. Ta gjerne kontakt med meg på tlf: for eventuelle spørsmål. Om det er ønskelig kan jeg også sette dere i kontakt med min veileder ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

For at prosjektet for meg skal være mulig å gjennomføre ber jeg om at dere vennligst sender materialet/vedtakene så snart som mulig. Det bes om at dette sendes til følgende adresse:

Med vennlig hilsen

Silje Sprakehaug

Adresse

Postnummer